

Rapport 2011:10

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

En dörr in - flera vägar ut

En studie av ungdomsarbetslösheten i Stockholmsregionen

Rapport 2011:10

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

En dörr in - flera vägar ut

En studie av ungdomsarbetslösheten i Stockholmsregionen

Länsstyrelsen i Stockholm arbetar för att stärka Stockholm som kunskapsregion. Denna rapport utgör en del av Länsstyrelsens arbete med att utveckla en kunskapspolitik och kompetensplattform i länet.

Projektledare: Jonas Örtquist,
Avdelningen för tillväxt,
Länsstyrelsen i Stockholms län, tfn 08-785 50 65

Omslagsfoto: Christina Fagergren, Länsstyrelsen i Stockholms län

Utgivningsår: 2011

ISBN: 978-91-7281-420-2

Du hittar rapporten som pdf på vår webbplats www.lansstyrelsen.se/stockholm

Förord

Kompetens – förmågan att göra något av sina färdigheter blir en allt viktigare egenskap för individen på arbetsmarknaden. Stockholmsregionen är en kunskaps- och innovationsdriven ekonomi och allt fler företag, branscher och yrken präglas av ett högt kunskapsinnehåll. Den tilltagande konkurrensen finns såväl bland företag som i arbetslivet generellt. För unga, som i regel saknar arbetslivserfarenhet, blir en avslutad gymnasieutbildning närmast en förutsättning för framtida etablering på arbetsmarknaden. Unga som av olika anledningar lämnar grund- eller gymnasieskolan i förtid riskerar i betydligt högre utsträckning att fastna i arbetslöshet eller långvarigt utanförskap.

Som ansvarig för det regionala tillväxtarbetet fick Länsstyrelsen i Stockholm under 2010 ett särskilt regeringsuppdrag att etablera kompetensplattformar i länet. De utmaningar Länsstyrelsen identifierat för 2010-2011 handlar om att

- Stödja framväxten av starka forskningsmiljöer och världsledande forskning
- Öka intresset för naturvetenskap och teknik bland unga
- Säkra tillgången till yrkesutbildade
- Tillvarata ungas drivkraft och kompetens på arbetsmarknaden

Utifrån det fjärde området har Länsstyrelsen initierat föreliggande studie i syfte att öka kunskapen om ungdomsarbetslösheten i länet och särskilt uppmärksamma unga som saknar fullständiga gymnasiebetyg. Underlag har tagits fram av Annelie Helmersdotter Erikson och Charlotte Sävås Nicolaisen på Sweco Eurofutures och uppdraget har utförts av utvecklingsledare Jonas Örtquist på Länsstyrelsen, Avdelningen för tillväxt.

Stockholm i april 2011

Annika Rosing

Tillväxtdirektör

Innehåll

FÖRORD	3
SAMMANFATTNING	5
INLEDNING	8
Bakgrund.....	8
Tillvägagångssätt	10
Rapportens disposition	11
UNGDOMSARBETSLÖSHET OCH STUDIERESULTAT – EN INTERNATIONELL, NATIONELL OCH REGIONAL UTBLICK	12
Ungdomsarbetslöshet inom Europeiska unionen och i de nordiska länderna ...	13
Ungdomsarbetslösheten i riket	14
Ungdomsarbetslösheten i Stockholms län	14
Studieresultat och studieavbrott	18
Kommunernas uppföljningsansvar	24
ARBETET MED UNGDOMSARBETSLÖSHETEN I KOMMUNERNA	27
Kommunernas arbete med uppföljningsansvaret	27
Arbetssätt och metoder – ”en dörr in flera vägar ut”	30
Kunskapsläge	31
AVSLUTANDE DISKUSSION	32
Problematisering av studiens frågeställningar	32
Resultat och utvecklingsområden.....	34
BILAGOR	37
Bilaga 1 – Intervjuguide	37
Bilaga 2 – Enkätresultat	38
Bilaga 3 – Medverkande kommuner	56
KÄLLFÖRTECKNING	57

Sammanfattning

En långsiktigt hållbar tillväxt är nödvändig för Stockholmsregionens framtida utveckling. Detta förutsätter att det finns tillgång till kompetent arbetskraft som kan möta näringslivets och arbetsmarknadens förändring och behov. Dagens ungdomar är samhällets framtida arbetskraft och deras studie- och yrkesval har därmed stor betydelse för hur strukturen på morgondagens arbetskraft kommer att se ut. Att tillvarata ungas drivkrafter och kompetenser på arbetsmarknaden är ett angeläget utvecklingsområde. Den enskilt viktigaste faktorn för framtida etablering på arbetsmarknaden är fullföljd gymnasieutbildning. Det är därför viktigt att ungdomar utan fullständiga grundskole- och gymnasiebetyg uppmärksammas och att insatser för hur kommuner och andra aktörer tidigt kan agera för att stödja ungdomar i eller på väg mot arbetslöshet lyfts fram. I annat fall finns en risk att många unga riskerar att hamna i ett utanförskap.

Länsstyrelsen i Stockholms län avser med denna studie öka kunskapen om ungdomsarbetslösheten bland 16-24-åringar i länet och har därför initierat denna kartläggning. Fokus i uppdraget är de ungdomar som står längst från arbetsmarknaden, det vill säga de ungdomar som saknar fullständiga grundskole- och/eller gymnasiebetyg och som omfattas av kommunernas så kallade uppföljningsansvar. Den främsta orsaken till arbetslöshet är framförallt avsaknad av fullständiga gymnasiebetyg. Grundskolan har ofta bättre stödsystem än den frivilliga utbildningen inom gymnasieskolan vilket gör det något enklare att i grundskolan följa och stödja elever med problem i skolan.

Det finns många olika skäl till att unga har svårigheter att klara av och fullfölja sina gymnasiestudier. Det kan vara skoltrötthet, sociala och psykosociala problem, socioekonomiska och hälsomässiga svårigheter, avsaknad av nätverk, bristande social förankring och föräldrastöd med mera. Detta gör att problembilden ofta är mycket komplex vilket kräver insatser från olika aktörer för att visa alternativa vägar tillbaka till studier eller praktik.

Ungdomsarbetslösheten i Stockholms län är bland de lägsta i landet samtidigt som studieresultaten i gymnasieskolan i flertalet kommuner är lägre än i riket. Det finns emellertid stora skillnader mellan olika kommuner, ett mönster som särskilt präglar Stockholmsregionen. Studier visar att det finns ett tydligt samband mellan svårigheter i gymnasieskolan och etablerings-svårigheter på arbetsmarknaden.

En grundläggande förutsättning för att tidiga åtgärder ska kunna sättas in är att kommunernas uppföljningsansvar fungerar väl. Både hur själva ansvaret fungerar och var ansvaret i praktiken är placerat skiljer sig åt mellan länets kommuner. Ofta handhar studie- och yrkesvägledare det praktiska ansvaret. Det finns goda exempel där väl fungerande team med olika kompetenser

och funktioner arbetar tillsammans med målgruppen arbetslösa ungdomar. Bland de arbetsmetoder kommunerna själva lyfter fram tycks just samverkan stå i fokus då de söker se problematiken på ett mer holistiskt sätt. För många är dock uppgiften förknippad med svårigheter som bristande information på grund av sekretessregler, svårigheter i kommunikation och glapp i överlämning av ärenden mellan instanser etc. Utöver dessa mer strukturella problem finns också brister i samverkan mellan olika aktörer samt diskussioner om var gränsen för det offentliga ansvar och var individens integritet går. I Stockholmsregionen försvåras kommunernas uppföljningsansvar också av det faktum att ungdomar söker gymnasieskola i andra kommuner än hemkommunen. Bland annat mot den bakgrunden utvecklar Kommunförbundet i Stockholms län en länsövergripande elevdatabas i syfte att lättare följa elevströmmarna mellan kommuner. Elevdatabasen kommer att ge goda förutsättningar att stärka kommunernas arbete med uppföljningsansvaret.

Denna studie visar att det vid sidan av kommunerna finns många aktörer som arbetar med arbetslösa ungdomar (t.ex. Arbetsförmedlingen, Fryshuset, skolhälsovård, barn och ungdomspsykiatri, studieförbund, folkhögskolor, Stadsmissionen, Röda korset m fl.). Det finns därför ett större behov av att ”koppla ihop det som finns idag” än att söka ny kunskap eller nya funktioner.

Ett önskemål från många intervjupersoner och kommuner är ett ökat åtgärdsutbud. För många står endast det individuella programmet till buds trots att programmet många gånger saknar de komponenter och verktyg som fordras eller efterfrågas av individen. Kommunerna efterlyser mer stöd generellt – det kan handla om samverkan, utveckling av arbetsmetoder eller tydliggörande av uppföljningsansvaret. Navigatorcentrum – en arena med en dörr in och flera vägar ut där många aktörer samverkar – lyfts fram som ett fungerande exempel.

Ett antal resultat i studien är särskilt relevanta för förståelsen av ungdomsarbetslösheten och det arbete som bedrivs i länet.

- Skillnaderna i studieresultat i grund- och gymnasieskolan mellan olika kommuner kan till viss del förklara de olika nivåerna i ungdomsarbetslöshet.
- Skillnaderna i ungdomsarbetslöshet och studieresultat i grundskolan mellan utrikes födda och svenskfödda låter sig inte enkelt härledas. En särskild språkproblematik finns ofta bland nyanlända elever, något som fordrar särskilda insatser. Föräldrarnas utbildningsnivå har emellertid större signifikans än etnicitet vid jämförelser av ungas studieresultat som i sin tur har betydelse för framtida arbetsmarknadsetablering.

- Framgångsrika kommuner i länet har i regel organiserat uppföljningsansvaret efter en modell med tidiga helhetslösningar och samverkan mellan olika instanser och aktörer.
- I dagsläget saknas jämförbar statistik för att på aggregerad nivå i länet beräkna antalet unga arbetslösa med ofullständiga betyg. Nya definitioner och analysmodeller kommer på sikt att förbättra uppföljningsverktygen.

Utifrån dessa resultat framträder också ett antal potentiella utvecklingsområden:

Synliggöra problematik och effekter av ungdomsarbetslösheten:

Såväl orsaker som konsekvenser av ungdomsarbetslösheten behöver synliggöras för att öka förståelsen för problematiken bakom ungdomsarbetslösheten. På liknande vis behöver ungdomsarbetslöshetens långsiktiga effekter på såväl samhällsekonomi som det sociala och ekonomiska utanförskapet synliggöras.

Utveckla arbetssätt och metoder på ett tidigt stadium:

Det krävs tidiga insatser och samverkan, ofta redan i grundskolan och på flera nivåer, för att hantera strukturella hinder. Kunskapen finns hos berörda aktörer men resurser behövs för att omsättas i konkret verksamhet. Förutom frågor som informationsöverföring eller utvecklandet av gemensamma databaser fordras helhetslösningar – tidiga individuella insatser från flera aktörer samtidigt.

Öka kontaktytorna med arbetslivet:

Att fånga upp näringslivets behov av kompetens samt verka för större öppenhet för till exempel socialt företagande och praktikplatser är exempel som kan skapa fler vägar till arbetsmarknaden. För den grupp unga som av olika anledningar inte klarar att återgå till studier i gymnasieskolan är arbetslivserfarenhet i alla former väldigt viktigt.

Att ta ett helhetsgrepp om ungdomsarbetslösheten och aktivt arbeta för att finna lösningar är av stor vikt, både ur ett individperspektiv och ur ett kompetensförsörjnings- och tillväxtperspektiv.

Inledning

Bakgrund

En långsiktigt hållbar tillväxt är nödvändig för att Stockholmsregionen och länets kommuner ska vara attraktiva platser att bo och verka i. Den yngre befolkningen är den framtida arbetskraften och deras yrkes- och studieval har betydelse för hur strukturen på morgondagens arbetskraft kommer att se ut. Flera studier visar att Sverige har en hög ungdomsarbetslöshet samt att etableringsåldern, det vill säga ålder för inträde på arbetsmarknaden, har blivit högre. Den har förskjutits från 21 år i början av 1990-talet till cirka 27-28 år idag. Det visar sig också vara svårt för en stor del av ungdomarna att kunna försörja sig själva.¹

Sverige har totalt sett högre ungdomsarbetslöshet än flertalet EU-länder och nivån är även högst bland de nordiska länderna. Bland ungdomar under 25 år ligger arbetslösheten på cirka 25 procent i Sverige. Bland de åtgärder som anses motverka en ökad ungdomsarbetslöshet finns bland annat tidiga insatser vid avhopp från utbildningar och insatser för en smidigare övergång från skola till arbetsliv.²

En hög ungdomsarbetslöshet kan få långtgående konsekvenser för hur den framtida arbetskraften kommer att se ut. En person som är marginaliserad, det vill säga mer eller mindre utestängd från samhället, i 20-årsåldern löper 6-7 gånger högre risk att vara det även senare i livet, jämfört med en jämnårig ungdom som är sysselsatt i arbete. Räknar man in utlandsfödda som kommit till Sverige efter sju års ålder ökar risken ytterligare.³

Stockholms särdrag

I Stockholms län är studieresultat i gymnasieskolan och andelen unga med fullföljd gymnasieutbildning lägre än i riket. Samtidigt är andelen som övergår till högre studier vid universitet och högskola bland de högsta i landet. Det innebär att skillnaderna inom länet och mellan olika kommuner är särskilt stora i Stockholmsregionen.

Detta mönster återfinns också på arbetsmarknaden. Sammantaget har länet bland de lägsta ungdomsarbetslöshetsnivåerna i landet men skillnaderna är betydande mellan olika kommuner i regionen.

¹ Jonas Olofsson, Ungdomars övergång från skola till arbetsliv: aktuella utmaningar och lokala erfarenheter, 2010

² Nordiska länders insatser mot ungdomsarbetslöshet - kartläggning och analys, Nordiska Ministerrådet, 2010:570

³ Anna Angelin, Den dubbla vanmaktens logik. En studie om långvarig arbetslöshet och socialbidragstagande bland unga vuxna. 2009, Lunds Universitet

Efter att ha sett en ökning av ungdomsarbetslösheten, och då främst bland unga pojkar i åldern 16-19 år, under 2007 och 2008, har situationen förbättrats. Fler lediga jobb anmäls. Den största delen av de nya lediga jobben finns inom privat tjänstesektor. Arbetsförmedlingen pekar på ett minskat antal arbetslösa ungdomar och spår med de förbättrade arbetsmarknadsutsikterna en fortsättning.⁴ Generationsväxlingen i landet har också nått den punkt där fler personer lämnar arbetskraften än inträder i arbetskraftsutbudet. Samtidigt är kullarna av elever som avslutar sina gymnasiestudier stora för närvarande vilket medför att tendensen och generationsväxlingens effekter i Stockholmsregionen inte är lika tydlig som i övriga landet. Den stora inflyttningen till länet, främst av människor från andra delar av Sverige, gör att konkurrensen om arbetstillfällen är hård⁵.

Bland unga som saknar fullständiga betyg finns en uppenbar risk att inte få del av en förbättrad arbetsmarknad då konkurrensen hårdnar. Av Skollagen framgår att kommunerna har uppföljningsansvaret för 16-19 åringar som inte deltar i utbildning eller arbete.⁶ Jämförelser visar dock att det ansvaret sköts med viss variation mellan olika kommuner.⁷

Uppdraget

Länsstyrelsen i Stockholm avser med denna studie kartlägga ungdomsarbetslösheten bland 16-24 åringar i Stockholms län för att öka kunskapen i länet om de ungdomsgrupper som står utanför arbetsmarknaden – med särskilt fokus på unga med ofullständiga betyg från grund- eller gymnasieskolan.

Syftet med kartläggningen är att ge den kunskap som behövs för fortsatt dialog med berörda aktörer inom utbildnings- och arbetsmarknadsområdet, i både offentlig och privat sektor. Den ökade kunskapen ska kunna omsättas i strategier och insatser för att bättre ta tillvara ungas drivkrafter och kompetenser på arbetsmarknaden.

⁴ <http://www.arbetsformedlingen.se>

⁵ <http://www.ekonomifakta.se>

⁶ Skollagen, 1 kap. 18§, 2005

⁷ Jonas, Olofsson, Ungdomars övergång från skola till arbetsliv: aktuella utmaningar och lokala erfarenheter, 2010

De frågeställningar som står i fokus för kartläggningen är följande:

- Vilken kunskap från projekt eller studier finns idag i Stockholmsregionen kring ungdomsarbetslösheten generellt och bland unga med oavslutad gymnasieutbildning i synnerhet?
- Hur ser ungdomsarbetslösheten ut med avseende på kön, etnicitet, socioekonomiska faktorer i Stockholms geografiska områden och kommuner – i sin helhet samt inom gruppen arbetslösa med ofullständiga betyg?
- Vilka är aktörerna som arbetar med de arbetslösa utan fullständiga betyg och vilka insatser och metoder används?

Tillvägagångssätt

För att besvara uppdragets frågeställningar har flera olika metoder använts.

Dokumentstudier

Inledningsvis genomfördes dokumentstudier av redan genomförda studier, analyser, rapporter, artiklar och forskning.

Statistikstudier

En viktig kunskapskälla utgörs av registerstatistik inom området från exempelvis Statistiska Centralbyrån (SCB), Eurostat, Arbetsförmedlingen, Skolverket samt samt underlag från Länsstyrelsen och Sveriges kommuner och landsting (SKL). Statistiken beskriver hur ungdomsarbetslösheten och studieresultaten ser ut i landet och i länets olika kommuner.

Intervjuer

Översiktliga intervjuer har genomförts med olika aktörer för att få en mer heltäckande bild av det arbete som sker i länets kommuner riktat till arbetslösa ungdomar med ofullständiga betyg. En särskild ”snöbollsansats” i metoden gav en flexibilitet att använda intervjupersonernas erfarenhet och kontaktnät för att genomföra fler intervjuer med viktiga aktörer. Bland de intervjuade återfinns nyckelpersoner inom Skolverket, Sveriges kommuner och landsting, Ungdomsstyrelsen, Länsstyrelsen, ideella organisationen Transfer, Stockholms Stad, samt Arbetsförmedlingen inom arbetsmarknadsområde Stockholm. Urvalet av intervjupersoner har gjorts i samråd med Länsstyrelsen.

Webbenkät

En webbenkät har skickats ut till kontaktpersoner för uppföljningsansvaret i länets samtliga 26 kommuner. Syftet var att alla kommuner skulle få möjlighet att beskriva hur de arbetar rent kvalitativt kring målgruppen (se

enkätresultat i bilaga 2). Av de 26 kommuner som utgör nettourvalet för enkäten har 19 besvarat enkäten som helhet. Detta ger en svarsfrekvens på 73 procent. Det finns dock något fler svar i enstaka frågor, främst de inledande frågorna, vilket indikerar att respondenter har påbörjat men inte fullföljt enkäten. Svarsfrekvensen är dock baserad på det antal som fullföljt hela enkäten, vilket alltså är 19 kommuner (se medverkande kommuner i bilaga 3). Fyra kommuner har inte alls svarat eller öppnat enkäten.

Det finns inte något mönster i bortfallet vare sig bland dem som inte öppnat enkäten eller bland dem som endast besvarat de inledande frågorna. En tänkbar förklaring kan vara att frågorna inte ställts specifikt avseende utbildning eller arbetsmarknad utan har krävt samordning mellan de två områdena.

I rapporten redovisas valda delar samt huvuddragen i enkätmaterialiet. För fullständiga svar hänvisas till enkätresultatet i bilaga 2.

Seminarium

Ett seminarium med ett mindre antal aktörer från länet genomfördes i december 2010. Vid seminariet redovisades preliminära resultat från kartläggningen. Därutöver diskuterades utmaningar och framkomliga vägar för ett fortsatt arbete. Då detta utgjorde ett led i informationsinsamlingen återges även relevanta delar från seminariet som är av betydelse för frågeställningarna i studien.

Rapportens disposition

Rapportens första kapitel behandlar uppdragets bakgrund, fokus och tillvägagångssätt.

Kapitel två tar sin utgångspunkt i befintlig statistik inom arbetsmarknads- och utbildningsområdet samt det aktuella forskningsläget.

I kapitel tre redovisas hur arbetet med ungdomsarbetslösheten bedrivs i kommunerna, både utifrån intervjuer och från den bild som framkommer i kommunenkäten.

I kapitel fyra problematiseras de frågeställningar som ligger till grund för studien. I kapitlet presenteras också ett antal utvecklingsområden.

Ungdomsarbetslöshet och studieresultat – en internationell, nationell och regional utblick

År 2009 publicerade Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) rapporten *Födda 1981*, som behandlar denna ungdomskulls resultat i skolan samt övergång till arbetsmarknaden. Rapporten visar att bland de ungdomar som inte klarat grundskolan inom normaltidsperiod är det cirka 69 procent som inte heller fått ett slutbetyg i gymnasieskolan. Bland elever med låga betyg i grundskolan uppgår andelen som inte fått gymnasiebetyg till 64 procent.

Ett flertal studier visar att en växande ungdomsarbetslöshet utgör ett samhällsekonomiskt problem. På kort sikt handlar detta problem om ökade transfereringar och bidrag samt minskade skatteintäkter. Höga nivåer av arbetslöshet bland unga är även problematiskt i ett längre tidsperspektiv då ungdomar som tidigt blir arbetslösa tenderar att fastna i ett långvarigt utanförskap⁸. Den grupp som fastnar i långtidsarbetslöshet har i många fall en komplicerad social problematik, ibland med olika psykosociala svårigheter som bidrar till att de heller inte vågar prova en ny utbildningsinriktning av rädsla för att misslyckas. I olika studier framkommer att långa perioder av arbetslöshet bidrar till att individers självkänsla och självförtroende alltmer försvagas⁹. Detta gäller såväl den egna förmågan att söka arbete som att via kortvariga och intensiva yrkesinriktade arbetsmarknadsprojekt komma vidare i sin utveckling. Det krävs en stark självkänsla, ett självförtroende och motivation för att individer som står utanför arbetsmarknaden ska kunna bryta mönstret och etablera sig på arbetsmarknaden. Det är därför viktigt att snabbt bryta den isolering som arbetslöshet innebär för att på sikt ska komma tillrätta med segregationsmekanismer. Inom Europeiska socialfonden i Sverige är unga en särskilt prioriterad grupp under den nuvarande programperioden 2007–2013¹⁰.

⁸ Bäckman O, Nilsson A., 2007, Ung och utanför – vad innebär det på lång sikt? Arbetsmarknadsanknytning för stockholmare födda på 1950-, 1960- och 1970-talen

⁹ Bl a Se mig! - om ungdomsarbetslöshet i Gävleborg, rapport 2007:2 Länsstyrelsen i Gävleborgs Län

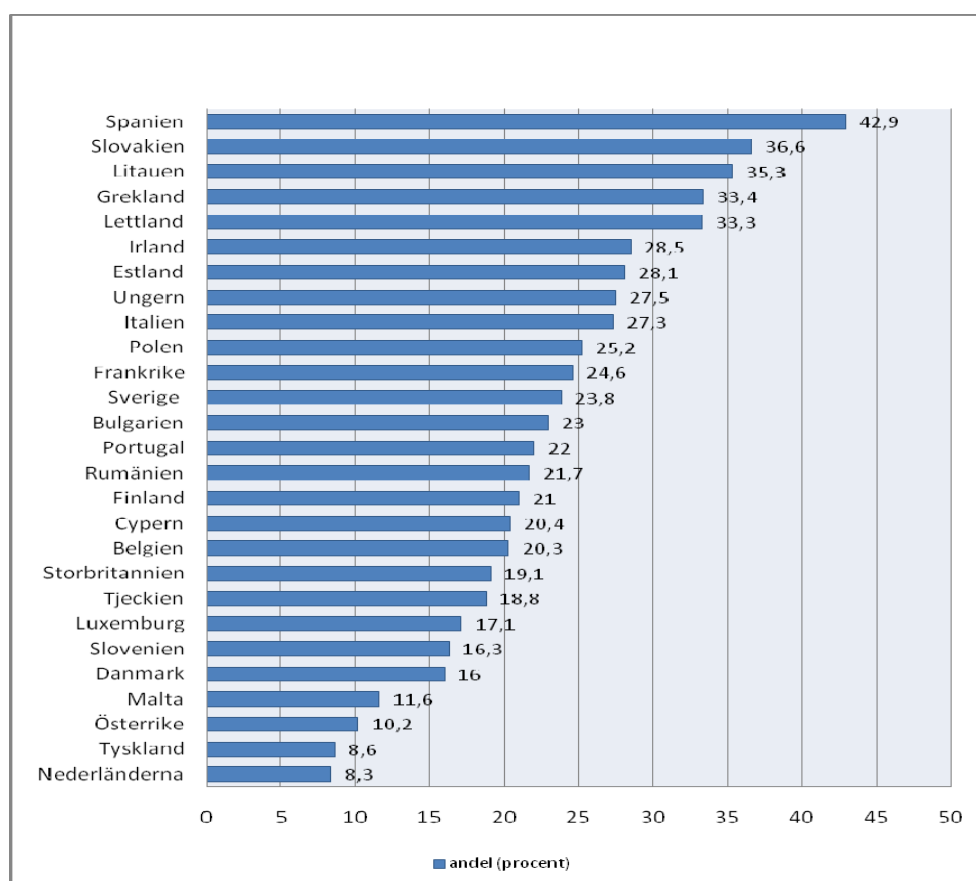
¹⁰ <http://www.esf.se>

Ungdomsarbetslöshet inom Europeiska unionen och i de nordiska länderna

Tillväxtstrategin EU 2020 innehåller sju flaggskepp varav det ena, *Unga på väg* innehåller insatser som bland annat ska minska ungdomsarbetslösheten i EU. En genomgående trend är att arbetslösheten bland ungdomar i Europa har stigit något de senaste åren. Eurostat visar i analyser att finanskrisens effekter bidrog till att arbetslösheten under 2009 steg markant bland unga.

I Eurostats statistik över ungdomsarbetslösheten i EU-länderna framkommer att 23,8 procent av Sveriges ungdomar som är under 25 år aktivt sökte arbete under det fjärde kvartalet 2010. Det är marginellt högre än genomsnittet inom EU 27 som var 23 procent. I figur 1 redovisas den procentuella fördelningen av ungdomsarbetslösheten bland unga inom EU.

Figur 1. Arbetslösheten bland unga under 25 år, kvartal 4, 2010

Källa: Eurostat, statistiken avser kvartal 4, 2010. (Viktigt att notera är att statistiken från Eurostat revideras kontinuerligt samt att Eurostat justerar siffrorna marginellt för jämförbarhet. Statistiken är säsongjusterad).

Vid en jämförelse mellan arbetslöshetsnivåerna bland ungdomar i de nordiska länderna framkommer att arbetslösheten skiljer sig åt. I Sverige låg arbetslösheten på en något högre nivå än i Finland (21 procent) och Danmark (16 procent).

Ungdomsarbetslösheten i riket

I en SCB-analys över ungdomsarbetslösheten i riket¹¹ framkommer att cirka 133 000 ungdomar i åldern 15-24 år¹² (21,6 procent) var arbetslösa under december 2010. När hänsyn tas till säsongrelaterade skillnader är arbetslösheten något högre för år 2010 som helhet, 23,8 procent. Arbetsmarknaden var fram till 2008 relativt gynnsam för ungdomar. Den ekonomiska krisen drabbade emellertid många unga och deras möjligheter till etablering på arbetsmarknaden. Den generella bilden är att ungdomsarbetslösheten är marginellt högre bland män än bland kvinnor och det mönstret förstärktes i sviterna av finanskrisen då arbetslösheten steg framför allt bland unga män.

En annan generell bild är att arbetslöshetsperioderna är kortare för yngre arbetssökande än för de äldre i samma situation. SCB:s statistik visar att 42 procent av ungdomarna var arbetslösa 4 veckor eller mindre under första kvartalet 2009. Motsvarande andel för personer i åldern 25-54 år uppgick till 19 procent och för de arbetslösa i åldern 55-64 år till 11 procent.

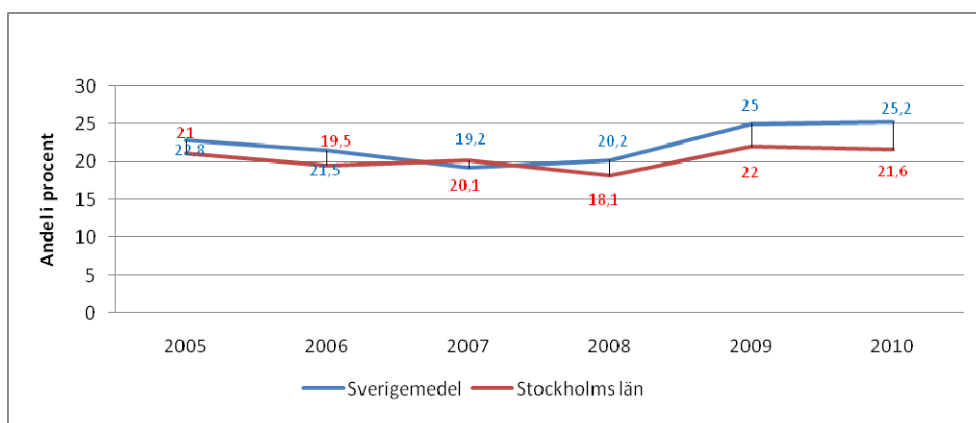
Ungdomsarbetslösheten i Stockholms län

Ungdomsarbetslösheten bland unga 15-24 år är lägre i Stockholmsregionen än i övriga landet. År 2010 uppgick arbetslösheten bland unga till 21,6 procent i Stockholms län. Dynamik och rörlighet på arbetsmarknaden i kombination med ett generellt sett större utbud av arbetstillfällen bidrar till att Stockholms län över tid haft en lägre arbetslöshet än de flesta län, något som utmärker såväl ungdomsarbetslösheten som arbetslösheten bland totalbefolkningen generellt.

¹¹ <http://www.ekonomifakta.se>

¹² Sedan oktober år 2007 redovisas uppgifter om arbetslöshet i ålderskategorin 15-64 år istället för som tidigare 16-64 år. Dessutom räknas även arbetslösa studenter som arbetslösa. Denna förändring har sin grund i att SCB övergått till att mäta arbetslöshet enligt en internationell standard utarbetad av FN-organet International Labour Organization, ILO.

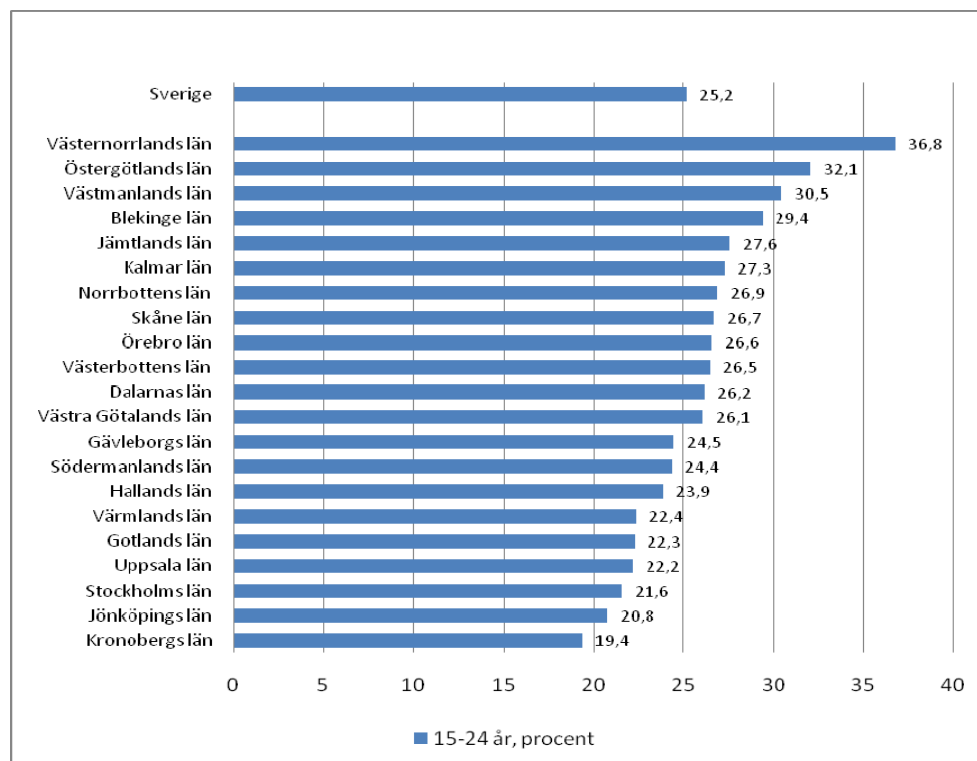
Figur 2. Ungdomsarbetslöshet 15-24 år i Stockholms län och riket 2005-2010

Källa: SCB

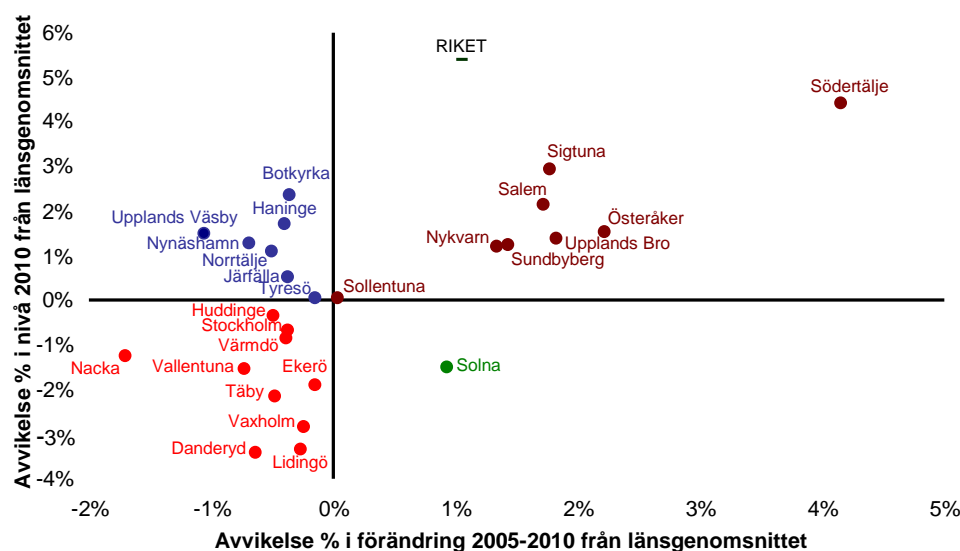
I figur 3 redovisas ungdomsarbetslösheten i samtliga län och riket år 2010. Stockholms län har den tredje lägsta ungdomsarbetslösheten i landet. Lägst är ungdomsarbetslösheten i Kronobergs län och det län som under 2010 uppvisar den högsta nivån är Västernorrlands län

Figur 3. Ungdomsarbetslöshet i länen och riket 2010

Källa: <http://www.ekonomifakta.se>

Figur 4. Jämförelse ungdomsarbetslöshet 18-24 år 2010 samt förändring 2005-2010 i Stockholms läns kommuner och riket

Källa: Arbetsförmedlingen (bearbetning Länsstyrelsen i Stockholms län)

Ungdomsarbetslösheten i Stockholms län är alltså på en lägre nivå än i riket. Samtidigt finns stora skillnader mellan länets kommuner. Figur 4 synliggör dynamiken inom Stockholms län och variationerna mellan kommunerna. Y-axeln beskriver kommunernas avvikelse från den genomsnittliga ungdomsarbetslöshetsnivån 2010 (öppet arbetslösa samt i program) som uppgick till 5,6 procent i Stockholms län. X-axeln beskriver kommunernas avvikelse i förändring i ungdomsarbetslöshetsnivå mellan åren 2005-2010 som var + 1 procent i Stockholms län. Länsgenomsnittet återfinns alltså i skärningen mellan X- och Y-axeln (nära Sollentuna kommun).

Rödmarkerade kommuner som återfinns nere till vänster i diagrammet har en lägre arbetslöshetsnivå än Stockholms län och de har haft en bättre utveckling än länet mellan åren 2005-2010. Brunmarkerade kommuner uppe i höger hörn har en högre arbetslöshetsnivå och de har haft en sämre utveckling, det vill säga ungdomsarbetslösheten har ökat mer än genomsnittet i länet under 2005-2010.

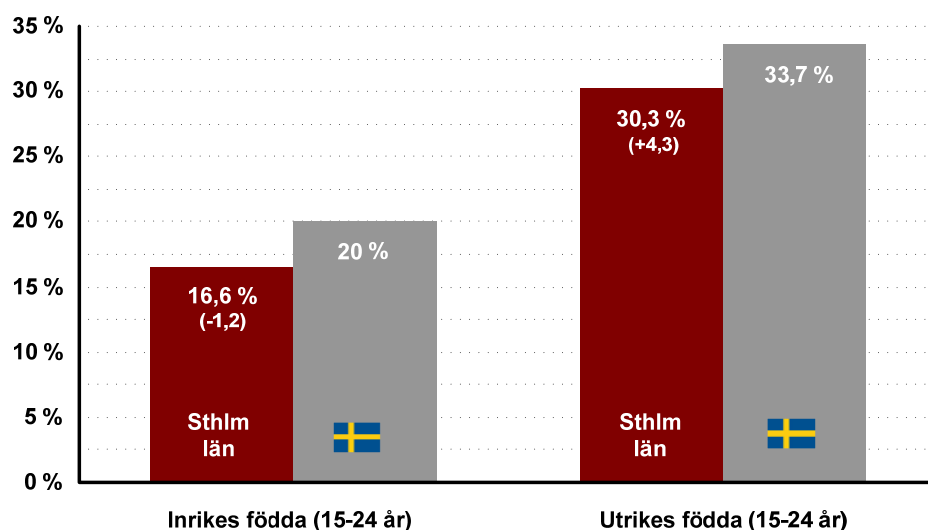
Den förhållandevis höga ungdomsarbetslösheten i landet brukar ibland förklaras av höga ingångslöner, brister i utbildningssystemet och en stel arbetsrätt som försvårar nya inträden på arbetsmarknaden. Viktigt att poängtera är att ungdomsarbetslöshetsnivåerna i Stockholmsregionen – till skillnad mot övriga riket – är i paritet med och inte högre än arbetslösheten för totalbefolkningen. Ett annat utmärkande drag för Stockholmsregionen är att in- och utflödet av unga i arbetslöshet är betydligt högre än i riket vilket

indikerar att långtidsarbetslöshet bland unga är ett mindre strukturellt problem i Stockholmsregionen än i övriga landet.

Stockholmsregionen utmärker sig emellertid i ett annat avseende. Bland de arbetslösa ungdomarna i länet är det en högre andel än i riket som helhet som endast har förgymnasial utbildning, 29 procent i länet jämfört med 22 procent i Sverige. Det kan vara ett resultat av att en relativt stor andel unga i misslyckas i gymnasieskolan i Stockholmsregionen. Oavsett vilket är det en tydlig indikation om att en större grupp unga i Stockholmsregionen är relativt sett sämre rustade för arbetsmarknadsinträde än unga i andra delar av landet. Utbildningens betydelse för ungdomars möjligheter till arbetsmarknads-etablering problematiseras ytterligare i nästa avsnitt då genomströmning, avhopp och studieresultaten i grund- och gymnasieskolan analyseras.

Det finns också betydande skillnader i arbetslöshetsnivåer bland inrikes och utrikes födda. Andelen arbetslösa utrikes födda ungdomar är nära dubbelt så hög som andelen arbetslösa inrikes födda ungdomar i Stockholmsregionen. Totalt i arbetskraften är emellertid arbetslösheten bland utrikes födda tre gånger så hög vilket betyder att ungdomsarbetslösheten bland utrikes födda ändå är relativt sett lägre. I figur 5 visas även förändringen i arbetslöshet i länet mellan fjärde kvartalet 2009 och fjärde kvartalet 2010 (inom parantes). Resultaten indikerar att de utrikes födda ungdomarna inte tagit del av den konjunkturella uppgången i lika hög utsträckning som de inrikes födda ungdomarna.

Figur 5. Arbetslöshet bland inrikes och utrikes födda ungdomar (15-24 år) 2010, kvartal 4

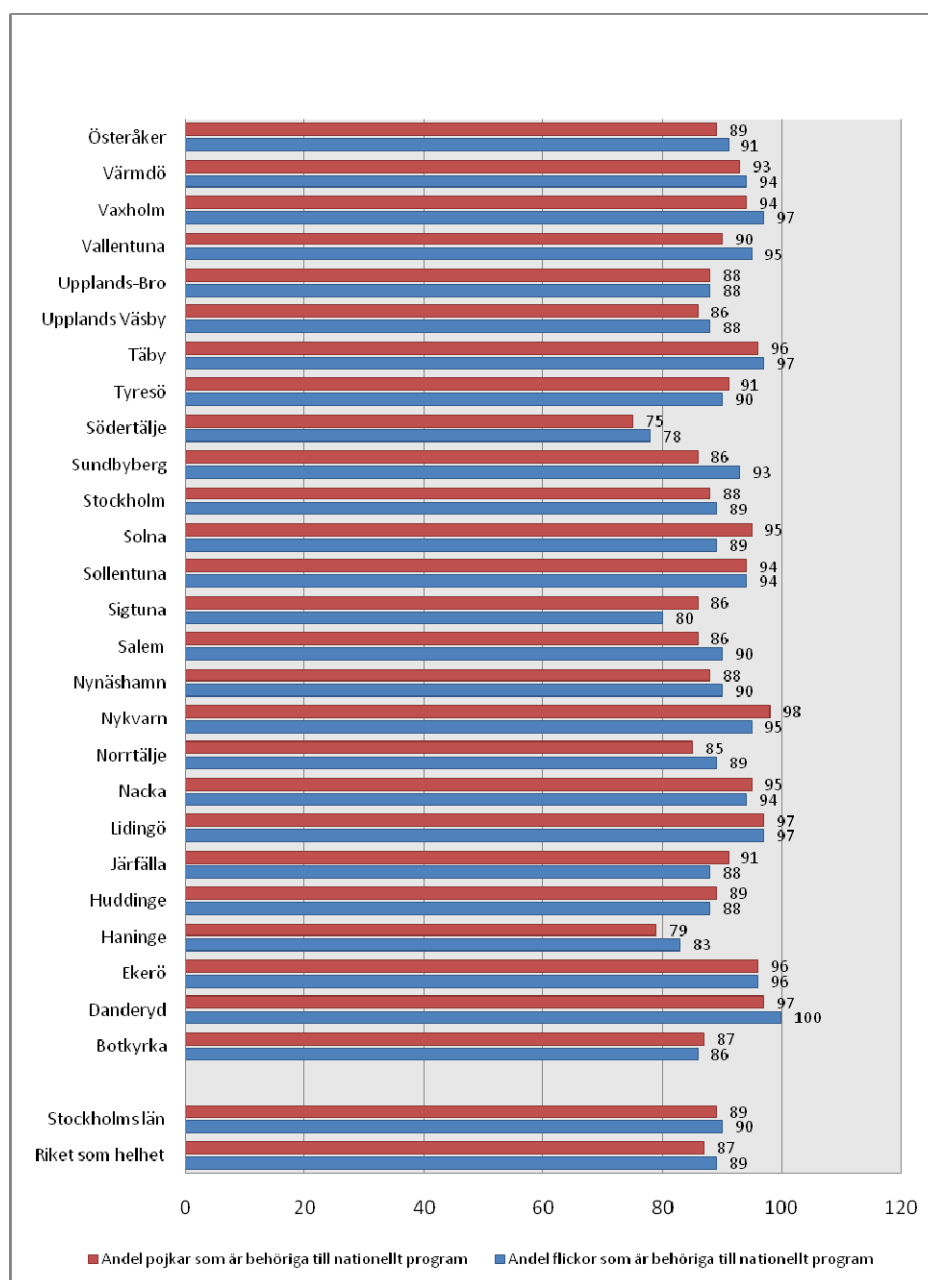
Källa: SCB (arbetskraftsundersökningar, AKU)

Studieresultat och studieavbrott

Elevernas studieresultat i grundskolan

Utbildning och avslutade gymnasiestudier är centralt för ungas etablering på arbetsmarknaden. I detta avsnitt ges en bild av studieresultaten i grund- och gymnasieskolan i länets kommuner som till viss del speglar de ungas framtida förutsättningar på arbetsmarknaden.

Figur 6. Fördelning mellan pojkar och flickor avseende behörighet till studier på nationellt gymnasieprogram 2009/2010

Källa: Skolverket, SIRIS-databasen

I figur 6 jämförs pojkars och flickors behörighet till nationellt program i gymnasieskolan. Stockholms län har en marginellt högre andel behöriga pojkar och flickor än riket. En faktor som har betydelse för elevernas studieresultat är föräldrarnas utbildningsbakgrund. I tabell 1 nedan redovisas uppgifter om sambandet mellan föräldrars studiebakgrund och elevernas behörighet till nationellt program i gymnasieskolan.

Tabell 1. Koppling mellan föräldrars utbildningsbakgrund och behörighet till nationellt program i gymnasieskolan bland elever i årskurs 9, 2009/2010

	Andel elever som är behöriga till nationellt program och där föräldrarnas högsta utbildningsnivå är <i>Förgymnasial utbildning</i>	Andel elever som är behöriga till nationellt program och där föräldrarnas högsta utbildningsnivå är <i>Gymnasial utbildning</i>	Andel elever som är behöriga till nationellt program och där föräldrarnas högsta utbildningsnivå är <i>Eftergymnasial utbildning</i>
Botkyrka	69	86	95
Danderyd	-	95	99
Ekerö	-	95	98
Haninge	73	79	87
Huddinge	63	87	95
Järfälla	69	86	95
Lidingö	94	93	98
Nacka	76	90	98
Norrälje	77	84	94
Nykvarn	-	94	98
Nynäshamn	68	88	96
Salem	77	83	96
Sigtuna	68	81	91
Sollentuna	72	91	97
Solna	82	94	93
Stockholm	62	85	95
Sundbyberg	76	89	97
Södertälje	51	76	85
Tyresö	57	89	96
Täby	88	96	97
Upplands Väsby	71	85	95
Upplands-Bro	71	88	92
Vallentuna	-	91	95
Vaxholm	-	92	99
Värmdö	75	92	98
Österåker	-	88	94
Stockholms län	67	86	95
Riket som helhet	63	85	95

Källa: Skolverket, SIRIS-databasen

Föräldrarnas studiebakgrund har betydelse för i vilken utsträckning elever uppnår behörighet till gymnasieskolan. Vid en jämförelse framgår att i de fall föräldrarnas högsta utbildning är en förberedande gymnasial utbildning är sannolikheten att elever inte klarar kraven på behörighet till gymnasieskolan betydligt högre än för de elever vars föräldrar har en gymnasial utbildning. Skillnaden ökar ytterligare vid en jämförelse av elever där föräldrarnas högsta utbildning består i en eftergymnasial utbildning.

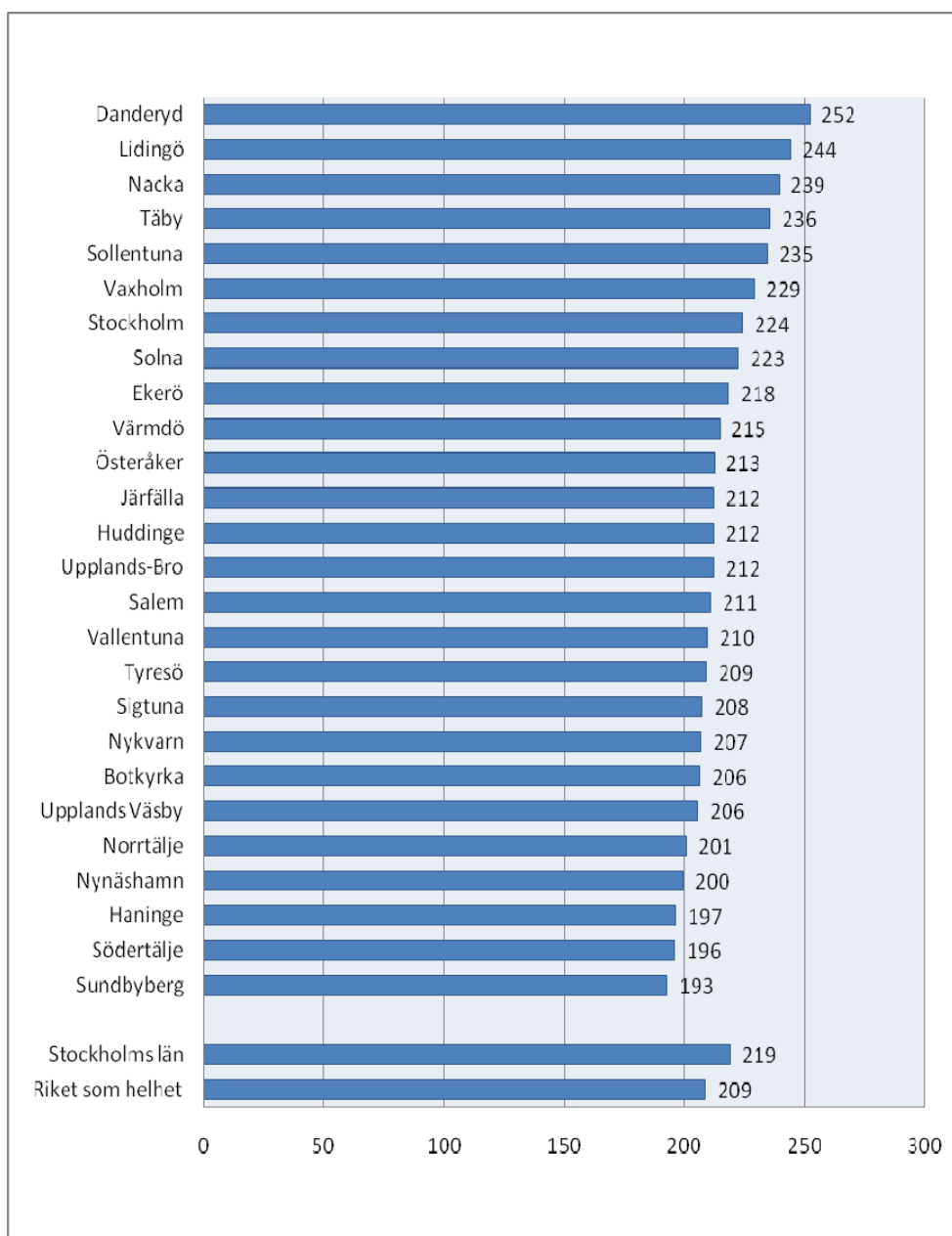
Om en elev är svensk eller har utländsk bakgrund, antingen med två utrikes födda föräldrar eller själv utrikes född, är en faktor som kan ha betydelse för studieresultat och övergång till nationellt program på gymnasieskolan. Föräldrarnas utbildningsnivå är emellertid i allt väsentligt av större betydelse än elevens bakgrund. Såväl statistik som forskning fastslår att utländsk bakgrund inte är signifikant då hänsyn tas till föräldrarnas utbildningsnivå. Bland nyanlända elever med kortare tid i Sverige finns särskilda problem, såsom språket, som medför att dessa elever i lägre utsträckning klarar målen i skolan. Om eleven invandrat innan grundskoleålder minskar emellertid denna problematik avsevärt jämfört med invandring i senare skolålder.

Vid en jämförelse mellan elever med svensk bakgrund och elever med utländsk bakgrund födda i Sverige är skillnaderna i behörighet till nationella program betydligt mindre. En generell slutsats är att nyanlända elevers särskilda behov behöver uppmärksammas mer samtidigt som utländsk bakgrund i övrigt inte styr elevernas studieresultat då hänsyn tas till utbildningsnivå bland föräldrarna.

Det genomsnittliga meritvärdet¹³ för årskurs 9 i länets kommuner och riket presenteras i figur 7. Stockholms län har sammantaget ett högre meritvärde än riket även om resultaten skiljer sig åt mellan länets kommuner. Variationerna är förhållandevis stora och noterbart är att 18 kommuner ligger under länets genomsnitt vilket indikerar att det är ett litet antal kommuner med väldigt höga meritvärden som bidrar till att genomsnittet är förhållandevis högt. En dryg tredjedel av alla kommuner i länet ligger under rikets nivå. Vid en jämförelse av det genomsnittliga meritvärdet i samtliga skolformer och i kommunala skolor är skillnaderna marginella - 219 respektive 215.

¹³ Meritvärdet utgörs av summan av betygsvärdena för de 16 bästa betygen i elevens slutbetyg (G=10, VG=15 och MVG=20). Det möjliga maxvärdet för varje enskild elev är 320 poäng. Det genomsnittliga meritvärdet beräknas för de elever som fått betyg i minst ett ämne. Elevernas sammanlagda poäng divideras med antal elever som fått betyg i minst ett ämne. OBS: I uppgiften ingår ej elever som fått betyg enligt andra system än det mål och kunskapsrelaterade (t.ex. Waldorfskolor).

Figur 7. Genomsnittligt meritvärde årskurs 9 i Stockholms kommuner, län och riket, samtliga huvudmän 2009/2010

Källa: Skolverket, SIRIS-databasen

Elevgenomströmning samt grundläggande behörighet till fortsatta studier

Tabell 2. Andel elever som avbryter studier, fullföljer utbildning, samt andel 20-åringar med grundläggande behörighet till studier på universitet och högskola i samtliga kommuner i Stockholms län.

	Andel elever som avbrutit studier efter år 1 2008/2009	Total andel elever som fullföljt utbildning inom 4 år (2006-2010)	Andel elever som fullföljt utbildningen inom 4 år exkl. IV (2006-2010)	Andel invånare 20 år med fullföljd gymnasial utbildning 2009/2010	Andel invånare 20 år med grundläggande behörighet till högskolan 2009/2010
Botkyrka	5	69	80	60	50
Danderyd	4	79	81	75	72
Ekerö	3	77	83	73	62
Haninge	3	68	77	65	57
Huddinge	4	74	81	70	60
Järfälla	3	72	79	67	59
Lidingö	8	80	82	78	74
Nacka	3	80	84	75	67
Norrtälje	3	73	82	68	62
Nykvarn	2	75	78	76	69
Nynäshamn	4	70	76	60	51
Salem	1	75	82	72	56
Sigtuna	4	75	82	60	51
Sollentuna	3	79	84	73	67
Solna	4	71	75	68	63
Stockholm	5	71	79	69	61
Sundbyberg	4	69	79	65	58
Södertälje	4	69	81	62	50
Tyresö	4	82	87	76	68
Täby	3	83	87	80	74
Upplands Väsby	4	72	78	65	53
Upplands-Bro	2	72	79	67	57
Vallentuna	2	80	85	74	66
Vaxholm	1	79	82	77	71
Värmdö	6	78	83	72	63
Österåker	2	74	77	71	62
<i>Stockholms län</i>	-	74	80	69	61
<i>Riket som helhet</i>	3	76	83	72	64

Källa: Skolverket

Sambandet mellan fullföljd gymnasieutbildning och etableringsmöjligheter på arbetsmarknaden har tidigare lyfts fram i denna studie. I tabell 2 redovisas elevers genomströmning i gymnasieskolan samt ungas utbildningsmässiga förutsättningar för fortsatta studier vilket indirekt speglar de ungas framtida förutsättningar på arbetsmarknaden.

Stockholms län uppvisar genomgående sämre resultat än riket som helhet avseende elevers genomströmning, fullföljda gymnasiestudier och grundläggande behörigheter till eftergymnasiala studier. Skillnaden mellan Stockholms län och övriga riket är dessutom i realiteten ännu större då länet ingår i resultatet för ”riket som helhet”.

Det är emellertid de inomregionala skillnaderna mellan kommunerna i Stockholmsregionen som skapar kontraster. I 16 av länets kommuner är genomströmningen, det vill säga andelen elever (inkl. elever i IV-programmet) som fullföljer gymnasieutbildningen inom fyra år lägre än i riket. Skillnaderna mellan kommunerna är på liknande vis stora vid jämförelser av andelen 20-åringar med fullföljd gymnasial utbildning. Variationerna mellan kommunerna pendlar mellan 69-83 procent. I de 16 kommuner där andelen unga med fullföljd gymnasieutbildning är lägre än i riket är följaktligen också andelen 20-åringar med behörighet till universitet och högskola markant lägre. Även här varierar behörigheten avsevärt – från 60 procent i kommunen med lägst andel högskolebehöriga till 80 procent i den kommunen med den högsta andelen högskolebehöriga 20-åringar.

Sammantaget uppvisar Stockholms län stora inomregionala skillnader och förutsättningarna för unga på arbetsmarknaden och för vidare studier varierar mellan olika kommuner. Ett fåtal kommuner bidrar med extremt goda resultat till att länets genomsnitt endast är marginellt lägre än rikets. Samtidigt vittnar resultaten om att det i 2/3-delar av kommunerna finns en förhållandevis stor andel unga med svagare utbildningsmässiga förutsättningar. Det finns också ett mönster med både svaga studieresultat och höga ungdomsarbetslöshetsnivåer i flera av Stockholmskommunerna (jämför figur 4)

Det finns olika faktorer som påverkar ungdomars möjligheter att komma in på arbetsmarknaden. Forskning och erfarenhetsbaserad kunskap lyfter fram individuellt anpassad utbildning som ger stöd för ungdomar i deras studiesituation. Det kan handla om stödundervisning, reducerade kurser, men även om utökade studiekurser för de elever som har bättre förutsättningar. Reduceringar av gymnasieprogram sker generellt sett i låg utsträckning i länets kommuner. Statistik över de kommunala skolorna visar att det i flertalet fall handlar om en procent av eleverna eller färre. Några undantag finns emellertid. Exempelvis hade fyra procent av eleverna i Upplands-Bro, tre procent av eleverna i Salem samt två procent av eleverna i Huddinge och Norrtälje reducerat gymnasieprogram läsåret 2009/2010. I Stockholmsregionen är det emellertid en stor andel elever som går i friskolor, cirka 36

procent, och dessa fångas alltså inte av denna statistik. Andelen elever i friskolor varierar också betydligt mellan olika kommuner i länet.

Kommunernas möjlighet att fånga upp elever med låg motivation eller svaga studieresultat är i regel begränsade till de individuella programmen (IV). Samtidigt visar studier att programmets utformning och innehåll är otillräckliga. Bland elever som hoppar av gymnasiet är situationen särskilt bekymmersam inom IV-programmet där cirka 70 procent av dem som påbörjar utbildningen hoppar av inom fyra år.¹⁴ I Stockholms län var det endast 15,4 procent av samtliga elever på IV-programmen som hade erhållit slutbetyg eller motsvarande från gymnasieskolan inom 4 år efter påbörjad utbildning. Motsvarande andel för samtliga nationella program i länet uppgick till 81,7 procent.¹⁵

Då den nya gymnasireformen träder ikraft hösten 2011 ersätts IV-programmet av fem olika studieinriktningar som ska vara ”anpassade efter elevernas olika behov och motivation”.¹⁶ De fem introduktionsprogrammen är preparandutbildning, programinriktat individuellt val, yrkesintroduktion, individuellt alternativ och språkintrouktion.¹⁷ Introduktionsprogrammen är tänkta att ge obehöriga elever nya möjligheter för behörighet till ett nationellt program, alternativt ge förberedelse för arbetsmarknaden eller till annan utbildning.

Kommunernas uppföljningsansvar

Den 1 juli 2005 trädde en ny bestämmelse i Skollagen i kraft som innebär ett förtydligande av kommunernas uppföljningsansvar (eller informationsansvar) för ungdomar under 20 år.¹⁸ Bestämmelsen anger att en hemkommun löpande skall hålla sig informerad om sysselsättningen för de ungdomar under 20 år som avslutat grundskolan men som inte fullföljt gymnasieskolan och som inte bedriver studier där. Motivet är att kommunen ska kunna erbjuda dessa ungdomar lämpliga individuella åtgärder och verktyg för att öka studiemotivationen alternativt vägar till kontakt med arbetsmarknaden.

Analyser visar emellertid att kommuner ofta saknar uppgifter om de unga i kommunen som varken arbetar eller studerar vilket riskerar medföra allvarliga konsekvenser för de ungdomar som inte får stöd.¹⁹ Kommunerna för olika typer av register över dessa ungdomar men dessa är ibland bristfälliga och då sådana lokalt utvecklade databaser innehåller varierande information låter sig jämförelser mellan kommuner svårigen göras.

¹⁴ *Social rapport 2010*, Socialstyrelsen

¹⁵ Uppgifter hämtade från Skolverkets databas, SIRIS och avser år 2010.

¹⁶ Prop. 2008/09:199 *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan*.

¹⁷ <http://www.skolverket.se>

¹⁸ Skollagen (1985:1100) 1 kap 18 §.

¹⁹ *Vägarna in*. Ungdomsstyrelsen; 2009

Därutöver är den samlade kunskapen om exempelvis antal, åldrar, eller socioekonomiska faktorer på aggregerad nivå i län eller riket ofta låg, något bland annat Temagruppen för unga i arbetslivet har lyft fram som motiv till att utveckla en analysmetod som bättre beskriver gruppen som varken arbetar eller studerar²⁰.

Kommunernas uppföljningsansvar återfinns oftast inom gymnasieskolan. Detta innebär att ungdomarna möts av samma personal, samma lokaler och förhållningssätt som finns i den miljö de av olika skäl inte längre trivs i. Det är bland dessa ungdomar inte ovanligt att de förknippar gymnasieskolan med något negativt såsom egna misslyckanden. Möjligheterna att få en bra kontakt med ungdomarna skulle, vilket olika studier visat, sannolikt vara större om uppföljningsansvaret placerades utanför gymnasieskolan. För närvarande pågår en nationell kartläggning över hur kommunerna organiserar uppföljningsansvaret²¹.

Skolverket har i tidigare studier pekat på avsaknaden av handlingsplan bland kommunerna, Samarbetet och kontakten med gymnasieskolor är av yttersta vikt då det oftast är ungdomar som avbrutit sina gymnasiestudier som är föremål för uppföljningsansvaret. Det framkom i Skolverkets studie 2006 att studieavbrott inte alltid följdes upp och att den överlag vanligaste åtgärden som erbjöds var det individuella programmet.²²

En annan faktor som flera studier understryker är behovet av samverkan. Problembilden hos många av de unga som omfattas av det kommunala uppföljningsansvaret är komplex och kan böttna i allt från skoltrötthet, sociala och psykosociala problem, studiesvårigheter, socioekonomiska och hälsomässiga svårigheter, avsaknad av nätverk, bristande social förankring och föräldrastöd och så vidare. Behovet av helhetsperspektiv är sålunda stort, något som också gäller insatser för barn och unga generellt. Det faktum att departement, myndigheter och kommuner, organisatoriskt och verksamhetsmässigt, ofta agerar i stuprör försvårar en holistisk förståelse och aktionsplan för de unga. Det är ofta svårt och resurskrävande att skapa fungerande system för samverkan mellan förvaltningar i kommuner eller tillsammans med andra aktörer, något som kan vara särskilt påtagligt i större kommuner. Motivationen för samverkan blir mindre om den investering som krävs för att få till stånd en effektiv samverkan inte ger någon vinst tillbaka för alla medverkande eller om samverkan ger resultat först på längre sikt.²³ Studier visar också att en framgångsfaktor för uppföljningsansvaret är just samverkan mellan utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltning samt socialförvaltning i kommuner, då det handlar om att skapa acceptans och förståelse för arbetet med uppföljningsansvaret i närliggande verksamheter.

²⁰ *Unga om varken arbetar eller studerar*, 2011:1, Temagruppen unga i arbetslivet, Ungdomsstyrelsen

²¹ Regleringsbrev 2011, Statens skolverk. Uppdraget redovisas i maj 2011.

²² <http://www.skolverket.se>

²³ Westrup U., 2002, *Gränsöverskridande styrning. Om krav på ekonomisk styrning i social verksamhet inriktad mot barn och ungdomar*. Lunds universitet: Företagsekonomiska institutionen

En del studier lyfter fram det faktum att gymnasieskolan är frivillig som förklaring till att uppföljningsarbetet med unga är svårt – i jämförelse med grundskolan där skolplikten gäller. Grundskolan har generellt ett bättre stödsystem för unga än gymnasieskolan. I Stockholmsregionen försvåras också uppföljningsansvaret av att många ungdomar söker gymnasieutbildning i annan kommun än hemkommunen och elevströmmarna blir mer komplexa. Bland annat mot den bakgrunden utvecklar Kommunförbundet i Stockholms län en länsövergripande elevdatabas i syfte att lättare följa elevströmmarna mellan kommuner. Elevdatabasen kommer att ge goda förutsättningar att stärka kommunernas arbete med uppföljningsansvaret.

Arbetet med ungdomsarbetslösheten i kommunerna

Kommunernas arbete med uppföljningsansvaret

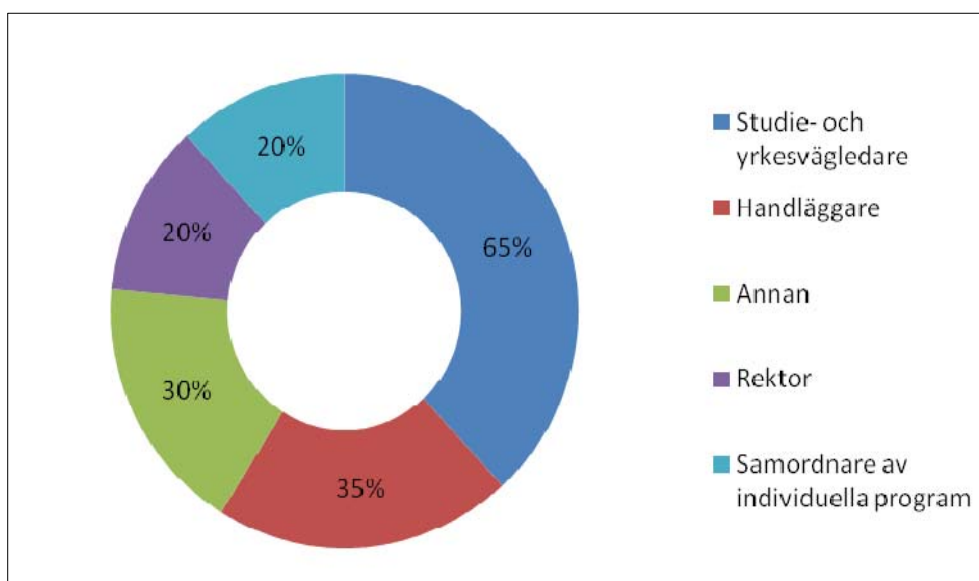
I det följande avsnittet redovisas delar av resultaten från kommunenkäten samt från de intervjuer som genomförts med kommuner, myndigheter samt andra aktörer i Stockholmsregionen.

I praktiken innebär uppföljningsansvaret att kommunen ska informera sig om när ungdomar i åldern 16-19 år avbryter sina gymnasiestudier samt kontakta dem för att erbjuda dem olika individuella åtgärder och aktiviteter. Det kan till exempel handla om fortsatta studier, praktikplatser eller andra stödjande motivationsinsatser.

Bilden som framträder i intervjuer och enkäten är splittrad. Genomgående lyfts sekretessregler fram som ett konkret hinder i arbetet med uppföljningsansvaret. Svårigheten att utbyta information mellan förvaltningar inom en och samma kommun menar många försvårar uppföljningsarbetet avsevärt.

Då kommunerna är organiserade på olika sätt skiljer det sig även åt vilken del av kommunen som har det kommunala uppföljningsansvaret för de unga. Enkätundersökningen med de 19 kommunerna visar att det i 45 procent (nio kommuner) återfinns hos förvaltningen för skolfrågor, i 20 procent (4 kommuner) hos en gymnasieskola/skolor samt i 10 procent (2 kommuner) hos förvaltningen för arbetsmarknadsfrågor. I en fjärdedel av kommunerna nämns andra huvudansvariga såsom exempelvis vuxenutbildningen eller vägledningseenheten etc.

Figur 8. Utförare av det praktiska arbetet med uppföljningsansvaret i kommunerna i Stockholms län

Källa: Länsstyrelsen, webbenkät Stockholms län kommuner 2011

Det finns stora skillnader mellan hur länets kommuner organiserat arbetet med uppföljningsansvaret vilket figur 8 illustrerar.

Det operativa och praktiska ansvaret för uppföljningsarbetet i länets kommuner återfinns huvudsakligen hos studie- och yrkesvägledare (flera svarsalternativ var här möjliga).

Nedan återges några av kommentarerna:

”Vi har en egen organisation för det kommunala uppföljningsansvaret, [...] där det idag jobbar en studie- och yrkesvägledare och två coacher. Vi samarbetar med socialförvaltningen och arbetsförmedlingen.”

”Köp och säljmodell: Ungdomsuppföljningsansvarige har två huvudmän: en gymnasieskola och utbildningsförvaltningen.”

Kommunerna har också olika metoder för att kontakta ungdomarna i uppföljningsansvaret och det sker med olika frekvens (tabell 3). Det vanligaste kontaktsättet är genom löpande e-postkontakter eller telefon. Det är ovanligt att kontakter tas genom hembesök eller att kontakt söks via tidningsannonser.

Tabell 3. Kontaktsätt och frekvens – uppföljningsansvaret bland kommunerna i Stockholms län (frekvenser uttryckta i procent)

	Brev	E-post	Telefonsamtal	Hembesök	Tidnings-annonser
Ofta (löpande)	21	43	37	0	9
Varje månad	16	7	21	0	0
Varje halvår	42	21	21	17	18
En gång om året	21	14	21	33	9
Aldrig	0	14	0	50	64

Källa: Länsstyrelsen, webbenkät Stockholms län kommuner 2011

I intervjuerna framkommer att en viktig avvägning i uppföljningsansvaret rör integritetsaspekter och individernas rättigheter. I många kommuner finns en diskussion om var gränsen går och hembesök är i sammanhanget en kontroversiell metod. Majoriteten av kommunerna (68 procent eller 13 kommuner) anger att de upplever att det finns ungdomsgrupper som är svåra att komma i kontakt med. Det kan handla om ungdomar med bristande motivation, att ungdomar är ”hemmasittare” eller att de befinner sig i ”gränslandet mot kriminalitet”. I en del fall handlar det om sociala fobier eller annan försvårande problematik.

Följande anledningar nämns kring varför ungdomar kan vara svåra att nå:

”Kommer ej på bokade möten.”

”De svarar ej på brev, troligtvis ej aktuella på ”soc.”, föräldrarna försörjer dem och tar inte heller kontakt. Många tycker det är ointressant med praktik och få studiebidrag.”

Bland kommentarerna speglas även annan typ av problematik som kommunerna möter:

”Förutom ungdomar med psykiska problem eller drogproblem har vi dataspelande killar som är uppe på nätterna och sover på dagarna. Mammor ringer gråtande och vädjar om hjälp. Är de myndiga och inte har socialbidrag är det svårt att tvinga dem till annan aktivitet.”

Det finns uppenbara svårigheter för ungdomar med dålig självkänsla eller de unga som har tappat tilliten till skolan, till sig själva och den egna förmågan att studera. För att nå och motivera dessa ungdomar fordras stora resurser

och arbetsintensiva metoder och coachningsmöjligheter som saknas i de flesta kommuner.

Arbetsätt och metoder – ”en dörr in flera vägar ut”

Bilden som träder fram i kommunenkäten och intervjuer är att problematiken kring ungdomsarbetslösheten bland unga med ofullständiga betyg är en komplicerad fråga som kräver *tidiga*, insatser och *samverkan mellan många olika aktörer*. Det handlar både om intern samverkan inom kommunerna mellan olika förvaltningar och funktioner och extern samverkan mellan olika myndigheter, organisationer och privata aktörer.

De aktörer som nämns som särskilt viktiga i arbetet med uppföljningsansvaret är framför allt Arbetsförmedlingen, Fryshuset, arbetsgivare, Ungdomsslussen, skolhälsovård, Barn- och ungdomspsykiatri, studieförbund, folkhögskolor, Stadsmissionen och Röda Korset med flera. I enkätundersökningen uppgav kommunerna att de i arbetet med unga arbetslösa med ofullständiga betyg samarbetar med gymnasieskolor (72 procent), Arbetsförmedlingen (61 procent) samt folkhögskolor (50 procent).

Det viktigaste samarbetet som flest kommuner och intervjupersoner lyfter fram handlar om relationerna mellan kommunen och Arbetsförmedlingen, följt av samverkan med näringslivet. Ett annat exempel på samverkan som nämns återkommande är arenor som Navigatorcentrum²⁴. Det behövs arenor som kan samla olika funktioner för att erbjuda ”en dörr in – flera vägar ut” med ett helhetsgrepp om individen från exempelvis skola, arbetsförmedling, psykiatri och socialtjänsten med flera.

I vissa kommuner finns fungerande samarbetsformer och lyckade projekt – däribland ”Ung på väg” i Norrtälje, ”Ung i Tyresö, ”Solnamodellen”, Paraply-projektet i Botkyrka”, ”Gymnasieslussen” inom Stockholms Stad och ”Unga in” – ett samverkansprojekt mellan Arbetsförmedlingen, Stockholms stad och Fryshuset med flera. Kommuner som särskilt omnämns är bland annat Ekerö kommun som påbörjat ett omfattande arbete med unga 16-24 år. En gemensam nämnare för dessa initiativ är att de tar ett samlat grepp där socialsekreterare, studie- och yrkesvägledare, arbetsförmedlare och andra viktiga funktioner tillsammans erbjuder stöd och hjälp utifrån individens behov.

²⁴ Navigatorcentrum är en arena som samlar många olika aktörer och arbetar med ungdomar i åldrarna 16-24 som står utanför arbete och utbildning. Ofta är kommunen projektägare, men finansieringen sker av olika aktörer som Arbetsförmedlingen, Gymnasieförbund, Ungdomsstyrelsen m fl.

Kunskapsläge

Det allmänna kunskapsläget bland kommunerna i länet kring ungdomsarbetslösheten generellt och målgruppen unga arbetslösa med ofullständiga betyg är gott. Behovet är snarare att koppla ihop den kunskap som finns och omsätta den i verksamhet. Över hälften av kommunerna i enkäten (56 procent) uppger att det finns goda kunskaper inom kommunen för hur man kan nå och arbeta med arbetslösa ungdomar. Bland den tredjedel (33 procent) som svarat att det saknas kunskaper, ser man främst ett behov av att identifiera och lokalisera målgruppen. De svarande har graderat det kunskapsbehovet till stort eller ganska stort. Bland kommentarerna kan nämnas:

”Det behövs kunskaper om processen att få elever att förändra sin situation och att börja arbeta med dem redan i grundskolan. Många har fått stöd under kort period men när stödet tas bort så ramlar de tillbaka i sin gamla situation. Samverkan mellan olika parter i en ungdoms nätverk är mycket viktigt.”

”Det behövs en länsövergripande elevdatabas kopplad mot folkbokföringsregistret för att inte unga ska ’slinka mellan stolarna’.”

Majoriteten av kommunerna i enkäten (68 procent) upplever att kommunen behöver mer stöd i sitt arbete med arbetslösa ungdomar. Det handlar främst om mer samverkan, men även om utveckling av arbetsmetoder, mer resurser och tydliggörande kring vad uppföljningsansvaret innebär:

”Jag som ansvarig skulle önska att det blev mer klargjort vad uppföljningen innebär och vad vi i kommunen förväntas göra!”

Behovet av mer stöd bedöms också som stort (43 procent). Bland kommentarerna märks:

”Ett mobilt team som är ’där ungdomarna är’ Ett ’navigatorcentra’, dit alla kan komma och få stöd mot arbete/studier, en plats representerad av flera aktörer; kommun, Arbetsförmedling, skola.”

”En gemensam databas i länet är otroligt viktig med tanke på rörligheten bland gymnasisterna. Mer resurser för uppsökande verksamhet speciellt avseende unga, som faller inom särskolan. Det råder konstant brist på praktikplatser.”

”Just nu i alla fall behöver vi mer stöd för att få alla att förstå att dessa ungdomar mellan 16-20 år som saknar grundskole - och gymnasiebetyg är en tickande bomb för kommunerna!”

Avslutande diskussion

Problematisering av studiens frågeställningar

I denna avslutande del problematiseras diskussionen om ungdomsarbetslöshet, studier och det kommunala uppföljningsansvaret utifrån kartläggningens frågeställningar.

Kommunernas uppföljningsansvar är en nyckelfråga

Vilken kunskap från projekt eller studier finns idag i Stockholm kring ungdomsarbetslösheten generellt och bland unga med oavslutad gymnasieutbildning i synnerhet?

Ungdomsarbetslösheten i Stockholms län är något lägre jämfört med riket. Det finns dock stora variationer mellan länets kommuner. Skillnaderna i arbetslöshetsnivå och förändring de senaste åren bland unga är markanta och de varierande studieresultaten i grund- och gymnasieskolan i kommunerna vittnar om en polarisering i länet som behöver uppmärksammas. En grundläggande faktor bakom arbetslösheten bland unga oavsett kommun är att målgruppen ofta saknar fullständiga gymnasiebetyg. En stor andel av de unga som befinner sig i arbetslöshet är utbildningsmässigt sämre rustade i Stockholmsregionen än i övriga riket. Många kommuner i länet har i uppföljningsarbetet en policy som primärt vill återföra ungdomar till gymnasiestudier. IV-programmet, som i regel erbjuds målgruppen, ger inte det helhetsgrepp som behövs i arbetet med de unga. Utökad studiestöd genom individuellt anpassade metoder kan fungera för en del men ofta finns en studietrötthet bland individerna. Såväl denna som tidigare studier och annan erfarenhetsbaserad kunskap visar att skoltrötta ungdomar, som dessutom ofta tyngs av annan problematik, behöver andra typer av åtgärder – i regel från flera olika aktörer samtidigt.

En grundförutsättning för att överhuvudtaget komma åt problematiken med ett tidigt utanförskap är att kommunernas uppföljningsansvar fungerar väl. Detta arbete är idag behäftat med flera olika svårigheter. Dels upplever kommunerna en otydlighet i vad som åvilar kommunen i detta ansvar, dels finns strukturella svårigheter och sekretessproblem i kommunikationen mellan olika förvaltningar, mellan olika kommuner samt mellan kommuner och andra myndigheter.

Det finns en utbredd kunskap bland kommunerna, från projekt och studier – varav flera nämns i denna kartläggning – om fungerande metoder i arbetet med unga arbetslösa där ordinarie studievägar inte är aktuella. Det verkliga behovet handlar snarare om att omsätta kunskapen i ny verksamhet.

Det är också av stor betydelse vilken funktion som innehar det praktiska uppföljningsansvaret. Då det ofta handlar om sköra individer med dåligt självförtroende och problem att hantera vardagen har den första kontakten med dessa ungdomar en väldigt stor betydelse. Att skapa förståelse och acceptans hos ungdomarna är nödvändigt för att deras motivation ska leda dem till vidare steg. Denna studie synliggör behovet av en medvetenhet om hur kommunen bäst kan organisera arbetet.

Bristfällig statistik – ett förbättringsområde

Hur ser ungdomsarbetslösheten ut med avseende på kön, etnicitet, socioekonomiska faktorer i Stockholms geografiska områden och kommuner – i sin helhet samt inom gruppen arbetslösa med ofullständiga betyg?

I dagsläget finns uppenbara svårigheter att ta fram relevant statistik för unga arbetslösa med ofullständiga betyg som dessutom är jämförbar både på kommun- och länsnivå. Temagruppen för unga i arbetslivet utvecklar för närvarande analysmetoder med registerstatistik i samverkan med ett antal myndigheter. Möjligheterna att kartlägga de unga som varken arbetar eller studerar kommer således att stärkas på sikt, också på regional nivå. I dagsläget bidrar olika definitioner och olika förfaranden vid upprättandet av de lokala databaserna till att uppgifter varken är överförbara eller jämförbara mellan olika kommuner.

Denna studie visar att bakgrundsfaktorer såsom föräldrars studiebakgrund, elevernas födelseland och kön har olika betydelse för elevernas studieresultat och behörighet till fortsatta studier. Detta förhållande gäller både i elevernas övergång mellan grundskola och gymnasieskola samt i övergången mellan gymnasieskola och universitets-/högskoleutbildning. Dessa resultat tyder på att det finns ett behov av att tilldela resurser särskilt till de elevgrupper där det finns en uppenbar risk att de socioekonomiska faktorerna har en avgörande betydelse för om en elev ges möjlighet att lyckas eller inte. Detta är viktigt för att motverka polarisering, segregation och tidigt utanförskap. En slutsats är dock att det inte finns något samband mellan födelseland och studieresultat då hänsyn tas till föräldrarnas utbildningsnivå.

Ungdomsarbetslösheten är avsevärt högre bland utrikes födda ungdomar än bland de inrikes födda. Den relativa arbetslösheten, jämfört med motsvarande andel i totalbefolkningen är emellertid lägre bland de utrikes födda ungdomarna.

Behov av utökad åtgärdsutbud och samverkan

Vilka är aktörerna som arbetar med de arbetslösa utan fullständiga betyg och vilka insatser och metoder används?

I arbetet med det kommunala uppföljningsansvaret är studie- och yrkesvägledarna den yrkesgrupp som främst arbetar operativt med de unga. IV-programmet, som ofta utgör det enda alternativet i många kommuner, ger i sin utformning inte tillräckliga verktyg att framgångsrikt motivera de unga i skolan eller till arbetsmarknaden. De omfattande avhoppet från IV-programmet vittnar om att det inte fungerar för den grupp unga som har de största behoven. Fler aktörer behöver samverka för att möjliggöra flera vägar ut. Unga med hälsoproblem eller sociala problem behöver få adekvat stöd på ett tidigt stadium – ofta intensiva insatser med stort individuellt fokus. Näringslivet behöver också öppna för fler praktikplatser och kanske fordras också en förberedande praktik där ungdomar får lära sig hantera tider, närvaro etc. på en arbetsplats. Alternativa vägar som inte inkluderar den ordinarie gymnasieskolan behöver finnas och nyttjas.

Behovet av helhetsgrepp har lyfts i flertalet rapporter och bekräftas också i såväl intervjuer som i enkätundersökningen med kommunerna i denna studie. Det finns i dag många olika aktörer som arbetar med gruppen unga med ofullständiga betyg, till exempel Fryshuset, Arbetsförmedlingen, skolhälsovården, studieförbund, barn- och ungdomspsykiatri, studieförbund, studie- och yrkesvägledare, folkhögskolor, Statsmissionen, Röda korset med flera. Olika metoder och tillvägagångssätt används. Kompetens och kunskap finns med andra ord på flera ställen, men behöver samlas för att bättre kunna nyttjas och för att arbetet ska bli mer effektivt, både ur resurssynpunkt och ur ett individperspektiv.

Då problembilden många gånger är komplex och kräver samordnade insatser behövs en funktion som har förmåga att se helheten enligt devisen ”en dörr in - flera vägar ut”. Navigatorcentrum – en arena som samlar många olika aktörer under ett tak, där verktygslådan är större och kompletterande insatser möjliga, är ett sådant exempel.

Resultat och utvecklingsområden

Ett antal resultat i studien är särskilt relevanta för förståelsen av ungdomsarbetslösheten och det arbete som bedrivs i länet.

- Skillnaderna i studieresultat i grund- och gymnasieskolan mellan olika kommuner kan till viss del förklara de olika nivåerna i ungdomsarbetslöshet.
- Skillnaderna i ungdomsarbetslöshet och studieresultat i grundskolan mellan utrikes födda och svenskfödda låter sig inte enkelt härledas. En särskild språkproblematik finns ofta bland nyanlända elever,

något som fordrar särskilda insatser. Föräldrarnas utbildningsnivå har emellertid större signifikans än etnicitet vid jämförelser av ungas studieresultat som i sin tur har betydelse för framtida arbetsmarknadsetablering.

- Framgångsrika kommuner i länet har i regel organiserat uppföljningsansvaret efter en modell med tidiga helhetslösningar och samverkan mellan olika instanser och aktörer.
- I dagsläget saknas jämförbar statistik för att på aggregerad nivå i länet beräkna antalet unga arbetslösa med ofullständiga betyg. Nya definitioner och analysmodeller kommer på sikt att förbättra uppföljningsverktygen.

Utifrån dessa resultat framträder också ett antal potentiella utvecklingsområden:

Synliggöra problematik och effekter av ungdomsarbetslösheten:

Såväl orsaker som konsekvenser av ungdomsarbetslösheten behöver synliggöras för att öka förståelsen för problematiken bakom ungdomsarbetslösheten. På liknande vis behöver ungdomsarbetslöshetens långsiktiga effekter på såväl samhällsekonomi som det sociala och ekonomiska utanförskapet synliggöras.

Utveckla arbetssätt och metoder på ett tidigt stadium:

Det krävs tidiga insatser och samverkan, ofta redan i grundskolan och på flera nivåer, för att hantera strukturella hinder. Kunskapen finns hos berörda aktörer men resurser behövs för att omsättas i konkret verksamhet. Förutom frågor som informationsöverföring eller utvecklandet av gemensamma databaser fordras helhetslösningar – tidiga individuella insatser från flera aktörer samtidigt.

Öka kontaktytorna med arbetslivet:

Att fånga upp näringslivets behov av kompetens samt verka för större öppenhet för till exempel socialt företagande och praktikplatser är exempel som kan skapa fler vägar till arbetsmarknaden. För den grupp unga som av olika anledningar inte klarar att återgå till studier i gymnasieskolan är arbetslivserfarenhet i alla former väldigt viktigt.

Att ta ett helhetsgrepp om ungdomsarbetslösheten och aktivt arbeta för att finna lösningar är av stor vikt, både ur ett individperspektiv och ur ett kompetensförsörjnings- och tillväxtperspektiv.

Bilagor

Bilaga 1 – Intervjuguide

- Vem är IP? Funktion/arbetsområde? Etc.

Ungdomsarbetslösheten i Stockholmsregionen

- Hur uppfattar IP att läget, vad gäller ungdomsarbetslösheten i sin helhet i Stockholmsregionen, ser ut, d v s vad är karakteristiskt? (jmf m resten av landet)
- Vad är karakteristiskt för ungdomsarbetslösheten i Stockholmsregionen specifikt vad gäller dem utan fullständiga grundskole- eller gymnasiebetyg?
- I stora drag, vari ligger skillnaderna vad gäller ungdomsarbetslöshet mellan länets kommuner? (Alt om det är en kommun som svarar: vad karakteriserar ungdomsarbetslösheten i din kommun?)
- Vilken utbildningsnivå av betyg har oftast de arbetslösa ungdomarna? Har de grundskola? Är det många som påbörjar/har avslutat gymnasieskola?
- Bland de elever som väljer att avbryta sina studier. Vilka olika typer av skäl anføres för att avbryta? (felval, bristande motivation, studiesvårigheter o.s.v.)

Arbetet i arbetslösa ungdomar

- Arbetar IPs organisation/kommunerna med ungdomar som inte fullföljer skolan? Hur? Vilka metoder tillämpar man?
- Vilka eventuellt särskilda problem föreligger i det arbetet?
- Finns det ungdomsgrupper är särdeles svåra att nå? Vilka?
- Hur fungerar uppföljningsansvaret ute i kommunerna?
- Vari ligger de största svårigheterna? Hur kan de tacklas? Vad krävs för att tackla dem? (av kommunen, av andra aktörer)
- Vilket behov av stöd upplever man att det finns behov av inom kommunen/mellan kommuner/i samverkan med andra aktörer för att hjälpa ungdomarna? Hur kan kommuner stötts bäst?
- Finns det samverkan mellan olika aktörer idag? Vilka? På vilket sätt? Vad samverkar man kring?
- Vilka fler aktörer behöver delta i arbetet? (Aktivt? Samverkan?)
- Vilka ideella organisationer känner IP till som arbetar med dessa ungdomar?
- Genomför man projekt för att förbättra ungdomarnas situation och förutsättningar till fortsatt utbildning/arbete? Om ja, vad är syftet? Vilka samverkar?

Avslutning

- Något mer att tillägga?

Bilaga 2 – Enkätresultat

Fråga 2. Vad är Din funktion?

	Procent
Studie- och yrkesvägledare	18%
Rektor	18%
Utvecklingsledare	5%
Utredare	9%
Förvaltningschef	9%
Annat, nämligen:	41%
Total	100%

Öppna svar - Annat, nämligen: (8 svar)

- *Koordinator*
- *Ungdomssamordnare*
- *Avdelningschef*
- *Enhetschef*
- *Utbildningsinspektör*
- *Enhetschef/rektor*
- *Enhetschef arbetsmarknad*
- *Uppföljningsansvarig/studie- och yrkesvägledare*

Arbetslösheten i Din kommun

Fråga 3. Hur stor är arbetslösheten bland 16-24-åringar i Din kommun?

	Procent
- 5%	22%
6-10%	44%
11-15%	0%
16-20%	0%
20%-	6%
Vet ej	28%
Total	100%

Fråga 4. Vänligen, nämn tre saker som är särskilt utmärkande för gruppen arbetslösa ungdomar i Din kommun:

Svarsvärden (17 svar)

- *Saknar grundläggande behörighet*
- *Många invandrarungdomar*
- *Ofullständig gymnasieutbildning*
- *Dålig utbildningsbakgrund*
- *Många saknar avslutad gymnasieutbildning*
- *Låg utbildningsnivå*
- *Ej fullföljt gymnasieutbildning*
- *Avbrutna gymnasiestudier*
- *Svag socio-ekonomisk ställning*
- *Ej gått gymnasieskola*
- *Varierar stort med topp på hösten*
- *Bristfällig utbildning*
- *Bristande skolbakgrund*
- *Saknar nätverk och social förankring*
- *Ingen gymnasieutbildning*
- *Vi ansvarar bara för 16-20-åringar. De är inskrivna på IV om de är arbetslösa och inte gått gymnasiet.*
- *Saknar grundskolebetyg*

Svarsvärden (14 svar)

- *Saknar slutbetyg från gymnasiet*
- *Invandrarbakgrund*
- *Liten arbetslivserfarenhet*
- *Många har utomeuropeisk bakgrund*
- *Lite arbetslivserfarenhet*
- *Socioekonomiskt*
- *Är i behov av praktik*
- *Avbrutna gymnasiestudier*
- *Några saknar också grundskola*
- *Många har slutat gymnasiet utan betyg eller avser sluta*
- *Bristande språkkunskaper*
- *Psykisk ohälsa*
- *Saknar fullständiga gymnasiebetyg*
- *Olika diagnoser som ADHD Asperger m fl*

Svarsvärden (12 svar)

- Saknar helt gymnasieutbildning
- Psykosocial problematik
- Dåliga skolerfarenheter
- Bristande socialt nätverk
- Skoltrötta
- Liten/kort arbetslivserfarenhet
- Andra sociala eller psykiska hälsoproblem
- Ökning de sista två åren
- Socioekonomisk ställning
- Social problematik
- Har otillräckliga betyg från gymnasiet
- Psykiska och sociala problem

Fråga 5. Hur stor andel av de arbetslösa ungdomarna (16-24 år) uppskattar Du saknar fullständiga gymnasie- och grundskolebetyg?

	Procent
- 5%	11%
6-10%	16%
11-15%	5%
16-20%	5%
20% --	37%
Vet ej	26%
Total	100%

Fråga 6. Uppskattningsvis hur stor andel är pojkar respektive flickor bland de unga med ofullständiga betyg?

	Procent
Vet ej/ej relevant	63%
Pojkar:	21%
Flickor	16%
Total	100%

Öppna svar - Pojkar: (3 svar)

- 50%
- *Fler pojkar*
- *ngt fler pojkar*

Öppna svar - Flickor: (3 svar)

- 40
- 40
- *ca 60 %*

Informationsansvaret

(Med informationsansvar avses här det s.k. uppföljningsansvaret som åvilar kommuner.)

Fråga 7. Vilken del av kommunen har det övergripande informationsansvaret?

	Procent
Gymnasieförbund	0%
Gymnasieskola/-or	20%
Förvaltning för skolfrågor	45%
Förvaltning för arbetsmarknadsfrågor	10%
Förvaltningen för socialtjänst	0%
Annan enhet/organisation, nämligen:	25%
Total	100%

Öppna svar - Annan enhet/organisation, nämligen: (5 svar)

- *vuxenvägledningen*
- *Ung på väg/iv-upp*
- *Förvaltn. för gymnasie och arbetsmarknadsfrågor*
- *Vägledningsenheten*
- *Vuxenutbildningen*

**Fråga 8. Vem utför det praktiska arbetet med informationsansvaret?
(Flera svarsalternativ är möjliga)**

	Procent
Studie- och yrkesvägledare	65%
Samordnare av individuella program	20%
Rektor	20%
Programansvariga skolledare	0%
Handläggare	35%
Annan, nämligen:	30%

Öppna svar - Annan, nämligen: (6 svar)

- *Ungdomssamordnare*
- *Handläggare på Ung i Tyresö inom samordningsförbundet Östra Södertörn*
- *Ungdomscoach*
- *Kurator*
- *Gymnasieslussen*
- *Uppföljningsansvarige*

Kommentarer (7 svar)

- *Ett team på 4 personer som arbetar med unga mellan 16-24 år utanför arbetsmarknaden*
- *Vi har en egen organisation för det kommunala uppföljningsansvaret. Ung På väg, där det idag jobbar en studie- och yrkesvägledare och två coacher. Vi samarbetar med socialförvaltningen och arbetsförmedlingen.*
- *Kurator och SYV samarbetar med utskick, samtal och uppföljning av ungdomarna*
- *Huvudansvaret ligger på gymnasieskolan och en speciell studie och yrkesvägledare. På BoU-förvaltningen sker samarbetet med en av assistenterna, utvecklingsledaren och gymnasiet.*
- *Ansvar är lagt på utb.förvaltningen med delegation till Gymnasieslussen*
- *SYV på IV, kontaktar eleverna minst en gång per läsår.*
- *Köp och säljmodell: Ungdomsuppföljningsansvarige har två huvudmän: en gymnasieskola och utbildningsförvaltningen.*

Fråga 9. På vilket sätt och hur ofta kontaktar ni ungdomar med anledning av informationsansvaret?

Brev

	Procent
Ofta (löpande)	21%
Varje månad	16%
Varje halvår	42%
En gång om året	21%
Aldrig	0%
Total	100%

E-post

	Procent
Ofta (löpande)	43%
Varje månad	7%
Varje halvår	21%
En gång om året	14%
Aldrig	14%
Total	100%

Telefonsamtal

	Procent
Ofta (löpande)	37%
Varje månad	21%
Varje halvår	21%
En gång om året	21%
Aldrig	0%
Total	100%

Hembesök

	Procent
Ofta (löpande)	0%
Varje månad	0%
Varje halvår	17%
En gång om året	33%
Aldrig	50%
Total	100%

Tidningsannonser

	Procent
Ofta (löpande)	9%
Varje månad	0%
Varje halvår	18%
En gång om året	9%
Aldrig	64%
Total	100%

Kommentarer (7 svar)

- *Vi har en facebook sida*
- *Ungdomarna kommer även till oss via studie- och yrkesvägledare, skolledare på kommunens gymnasieskolor. De kommer också till oss via AF:s ungdomshandläggare. Det händer att vi i undantagsfall gör hembesök.*
- *Hembesök görs vid behov*
- *E-post och telesamtal, med de som vi känner till, i motiverande syfte. vi visar också at vi inte glömt dem*
- *4-5 gånger om året annonseras i kommundidningen Salem informerar. Information på hemsida*
- *Brevutskick 2 ggr/år. Tel. 1 gång/år omyndiga, i övrig allt utom annonser i förekommande fall*
- *Minst en gång per år, ibland oftare.*

Fråga 10. Upplever Du att det finns ungdomsgrupper som är särskilt svåra att komma i kontakt med?

	Procent
Ja, nämligen:	68%
Nej	11%
Vet inte	21%
Total	100%

Öppna svar - Ja, nämligen: (13 svar)

- psyk fobier ångest
- dålig motivation; ointresse
- Sekretess inom socialförvaltningen
- Hemmasittarna, gränslandet mot kriminalitet, personer med psykisk ohälsa
- Hemmasittarna som har utvecklat social fobi, depression m.m.
- De som blir försörjda av föräldrar som inte ställer adekvata krav.
- de som är deprimerade och skygga
- De som "sitter" hemma
- De som lämnat skolan i åldersgruppen 19-20 år
- över 18 år
- Hemmasittare
- Elever med invandrar bakgrund, de som har åtgärd hos socialtjänsten p.g.a. sekretess.
- elever som hoppat av gymnasieskolan och där man ej kan hitta tel. nr. De svarar ej på brev och blir ofta försörjda av föräldrarna.

Fråga 11. Om Du i den föregående frågan svarade "ja", vänligen gradera svårighetsgraden.

	Procent
Mycket svårt att komma i kontakt med	62%
Svårt att komma i kontakt med	31%
Inte alltför svårt att komma i kontakt med	0%
Svårt ibland att komma i kontakt med	8%
Kan inte bedöma	0%
Total	100%

Fråga 12. Varför är de ovan nämnda grupp/-er svåra att nå?

Svarsvärden (11 svar)

- Förutom ungdomar med psykiska eller drogproblem har vi dataspelande killar som är uppe på nätterna och sover på dagarna. Mammor ringer gråtande och vädjar om hjälp. Är de myndiga och inte har socialbidrag är det svårt att tvinga men även att motivera dem till annan aktivitet.
- Vill ej ha kontakt; Låg motivation
- Det är frivilligt Utifrån kriminalitet ekonomiska incitament Vissa saknar föräldrar som ställer krav Utifrån sekretess svårighet att veta om de redan har kontakt med myndighet/andra delar av kommunen, t ex socialtjänst
- Dessa ungdomar behöver kvalificerad hjälp att komma vidare med det som hindrar dem att komma vidare. T.ex. terapi, kbt eller liknande. Oftast behöver hela familjen stöd. Men känner sig övergivna och maktlösa att förändra hela situationen.
- Inget krav på självförsörjning hemifrån. Har ofta vänt på dygnet och spelar datorspel på nätterna.
- De vågar inte gå hemifrån. De är rädda för allt som de inte finns utanför hemmet
- De svarar ibland inte på brev, telefonsamtal, ibland saknas e-postadress osv. Önskar ibland ingen kontakt trots att de nog borde utnyttja den möjligheten. cirka 75% av Salems gymnasieungdomar studerar i annan kommun. Elever avbryter ibland sin gymnasieutbildning i annan kommun och det dröjer innan kommunen informeras/får kännedom om det. En del är kända på soc men samarbetet fungerar inte alltid mellan förvaltningarna.
- De svarar inte på varken brev eller telefon
- Kommer ej på bokade möten
- De har ingen tillit till systemet när de misslyckas i skolan. Svårt att hitta eleverna spec efter GSL. Skolorna i länet har ingen vilja att rapportera avhopp trots uppmaningar. Samverkan mellan egna enheter i kommunen, soc., elevstödsenhet, gymnasiet IV, är inte vad det borde vara för att inte tala om samverkan med AF.
- De svarar ej på brev troligtvis ej aktuella på soc föräldrarna försörjer dem och tar inte heller kontakt. Många tycker att det är ointressant med praktik och få studiebidrag.

Arbetsätt och metoder

Fråga 13. Vilka andra aktörer samverkar Du med när det gäller arbetslösa ungdomar utan fullständiga betyg? (Flera svarsalternativ är möjliga.)

	Procent
Andra förvaltningar inom Kommunen, nämligen:	100%
Gymnasieskolor	72%
Grundskolor	39%
Arbetsförmedlingen	61%
Försäkringskassan	11%
Folkhögskolor	50%
Landstinget	22%
Ideella organisationer, nämligen:	17%

Öppna svar - Andra förvaltningar inom Kommunen, nämligen:
(15 svar)

- Arbetsmarknadsenheten, Vuxenutbildningen
- Socialförvaltningen
- Främst soc
- Alla
- Socialförvaltningen, LSS, den kommunala vuxenutbildningen
- Soc
- Socialkontoret
- Socialförvaltningen, Kultur- och fritidsförvaltningen, Kompetensförvaltningen (Arbetsmarknadsavdelningen)
- Individ och Omsorgsförvaltningen samt Kompetens- och försörjningsförvaltn.
- Socialförvaltningen
- Soc
- Sdf
- Socialförvaltn
- Socialtjänst, utbildning, miljö- och samhällsbyggnad
- Komvux

Öppna svar - Ideella organisationer, nämligen: (3 svar)

- *Stadsmissionen*
- *Parasollen, läxhjälpen, privatpersoner*
- *Lokalt näringsliv - gott samarbete*

Fråga 14. Beskriv hur ni arbetar med de arbetslösa ungdomarna med ofullständiga betyg? (vilka metoder och arbetssätt använder ni?)

Svarsvärden (17 svar)

- *För de ungdomar som har socialbidrag finns heldagssysselsättning på kommunens arbetsmarknadsenhet, de träffar syv och en del lockas tillbaka till studier men då på komvux.*
- *IV program; Praktikplatser mm Särskilda projekt som är på gång*
- *Vi erbjuder samtal med studie- och yrkesvägledare och vill man studera vidare erbjuds ett fjärde år.*
- *Vägledning*
- *Steg 1 är att finna ungdomarna. Vi har en studievägledare som arbetar med individuella lösningar för varje individ. Vi har uppsökande verksamhet, samarbete med ESF-projektet Paraplyprojektet (som arbetar med alla tänkbara aktörer som ungdomarna möter), Öppen verksamhet. Vi har också ett nära samarbete med Arbetsförmedlingen. Vi arbetar med mycket motivationsarbete.*
- *Ung På väg är ett samarbete mellan Norrtälje Barn och utbildningsförvaltning, socialförvaltningen och Arbetsförmedlingen. Vi skall verka för att fånga upp de ungdomar som faller under kommunens uppföljningsansvar. vi finns till för dig som är 16-20 år och som inte är i studier eller har arbete. Här kan du få hjälp med studie- och yrkesvägledning och coachning till studier, praktik eller annan aktivitet. Det övergripande målet är att motverka att ungdomar hamnar i utanförskap samt att utveckla samverkan mellan förvaltningar och myndigheter. Vi erbjuder personliga möten med lösningsfokuserade samtal, vägledning och coachning. Vi har introduktionsveckor som förbereder för studier, praktik och/eller arbete. Vi bygger nätverk och är en länk till de resurser som finns i Norrtälje kommun.*
- *2010 startade vi Ung i Tyresö genom finansiella samordningsförbundet Östra södertörn. Socialsekreterare, studie-och yrkesvägledare, arbetsförmedlare sitter tillsammans och erbjuder ungdomar 16-24 stöd och hjälp att komma ut i arbete eller studier. Ett nära samarbete med näringslivet för praktikplatser och lärlingsplatser. Nära samarbete med kommunens arbetscentrum där de som behöver mer social träning kan praktisera på olika verksamheter.*

- *Erbjuda praktik, motiverande samtal/studievägledning - och yrkesvägledning, upptäcka dem tidigt redan under gymnasietiden. I viss mån erbjuda andra studieformer.*
- *Ansvarig handläggare på gymnasieskolan får information om vilka ungdomar som varken arbetar eller studerar. Ungdomscoachen kontaktar alla och slussar dem vidare till SYV. Ungdomarna kontaktas och erbjuds olika alternativ till utbildning, praktik eller annat. Därefter upprättas åtgärdsprogram som följs upp av ungdomscoachen och SYV samt de mottagande skolorna eller praktikplatserna. Inom Arbetsmarknadsavdelningen används det som kallas "Solnamodellen" som metod.*
- *Motiverande samtal, Kontakt med ungdomens nätverk, studier på individuella program, praktik genom individuella program, Dispens till vux genom IV, distansstudier, Deltidslösningar innefattande både information, studier, eller praktik för att komma igång. Samverkan med berörda tjänstemän i andra instanser.*
- *Elever som faller inom kommunens uppföljningsansvar dvs upp t o m 20 år kontaktas och erbjuds olika alternativ som i första hand innebär studier. Övriga unga vuxna studerar oftast via komvux.*
- *Vi har öppen mottagning och erbjuder slussplatser inom gymnasieskolan och komvux. Dessutom finns projekt med arbetsmarknadsinslag som vi upplyser om*
- *Individuell vägledning och individuell planering för att sen hänvisar till lämplig instans (skola el Af).*
- *De får vägledning och information, coachning att börja studera antingen på komvux eller folkhögskola eller på distans. Få de förstå vikt av att ha ett slut dokument. Inskrivningsavgiften på FHSK, lunchersättning, SL-kort och böcker får ungdomarna när de återgår i studier.*
- *Enligt en handlingsplan*
- *Vi måste först nå en personlig kontakt, sedan erbjuder vi studier på KomVux eller andra hos andra utbildningsanordnare.*
- *Samarbete sker men inte i organiserad form. Det finns inga speciella åtgärder och vägar för dessa ungdomar. Trubbigt!!*

Avslutande frågor

Fråga 15. Upplever Du att kommunen saknar kunskaper om hur man kan nå och arbeta med arbetslösa ungdomar?

	Procent
Ja, ange vad:	33%
Nej	56%
Vet inte/kan inte bedöma om det finns kunskapsbehov	11%
Total	100%

Öppna svar - Ja, ange vad: (5 svar)

- *Hur identifiera målgruppen?*
- *Om vilka som är inskrivna på AF*
- *Vissa delar av kommunen ser inte att detta är ett långsiktigt arbete som behöver personalresurser.*
- *Svårt lokalisera elever som lämnat skolan.*
- *Man saknar vilja, alla arbetslösa ungdomar ska gå till Arbetsförmedlingen och skriva in sig. Vi tar hand om de som vill gå tillbaka till utbildning.*

Fråga 16. Om Du svarade "ja" på föregående fråga, vänligen gradera hur stort kunskapsbehovet är.

	Procent
Mycket stort kunskapsbehov	17%
Stort kunskapsbehov	33%
Någorlunda stort kunskapsbehov	33%
Mindre kunskapsbehov	0%
Kan inte bedöma graden av kunskapsbehov	17%
Total	100%

Fråga 17. Om Du anser att det behövs ytterligare kunskaper, vad behövs ytterligare?

Svarsvärden (6 svar)

- *Tendensen med allt fler drop-out ungdomar såväl i Sverige som i EU. Arbetslinjen är väl känd men när kommer utbildningslinjen? Danmark är en förebild där.*
- *Jag anser att vår kommun är dåligt rustad för att ge elever med NPF problematik rätt stöd och möjlighet till en meningsfull gymnasieutbildning.*
- *Kunskaper om hur lång processen är att få elever att förändra sin situation och att börja arbeta med dem redan i grundskolan. Många har fått stöd under kort period men när stödet tas bort så ramlar de tillbaka i sin gamla situation. Samverkan mellan olika parter i en ungdoms nätverk är mycket viktigt.*
- *Det behövs en länsövergripande elevdatabas kopplad mot folkbokföringsregistret för att inte unga ska "slinka mellan stolarna".*
- *Man saknar vilje inriktning om vem ska göra vad! Arbetsförmedlingen har fått pengarna för arbetslösa ungdomar som inte vill gå i skolan. Två olika kulturer och regler som inte möts.*
- *Kunskap finns men inget större intresse för samarbete på chefsnivå. Uppföljningen har hamnat i stå.*

Fråga 18. Upplever Du att din kommun behöver mer stöd i sitt arbete med arbetslösa ungdomar?

	Procent
Ja, ange vad:	68%
Nej	21%
Vet inte/kan inte bedöma behovet av stöd	11%
Total	100%

Öppna svar - Ja, ange vad: (12 svar)

- *Vi har sökt EU- medel*
- *Info från CSN*
- *Metoder för att nå hemmasittarna och de på gränsen mot kriminalitet*
- *Praktksamordnare*
- *Ökat samarbete mellan olika myndigheter, "en dörr in"*
- *Samverkansprocess Vi har startat det arbetet Förhoppningsvis blir det bättre.*

- *Samverkan med Arbetsförmedlingen*
- *Databasstöd*
- *Mer samverkan*
- *Mer insatser, typ kommunala ungdomsjobb och möjligheter till arbetsträning och mer av vardagssamverkan mellan berörda myndigheter*
- *Mer stöd från arbetsförmedlingen*
- *Jag som ansvarig skulle önska att det blev mer klargjort vad uppföljningen innebär och vad vi i kommunen förväntas göra!*

Fråga 19. Om Du anser att det behövs mer stöd, vänligen gradera behovet nedan.

	Procent
Mycket stort stödbehov	21%
Stort stödbehov	14%
Någorlunda stort stödbehov	43%
Mindre stödbehov	0%
Kan inte bedöma graden av stödbehov	21%
Total	100%

Fråga 20. Om Du svarat "Ja" på frågan om behov av mera stöd finns, hur skulle det stödet ges? Och av vilken aktör?

Svarsvärden (12 svar)

- *Vi är inne i ett förprojekt inom socialfonden med förhoppning att det blir ett genomförandeprojekt, det handlar om arbetslösa ungdomar som inte avslutat sina gymnasiestudier. Politiker måste intressera sig för denna fråga och inte bara om de nationella programmen.*
- *Behöver aktuell info om drop- outs från skolan av CSN - elever som mister sitt studiestöd*
- *Ett mobilt team som är "där ungdomarna är" Ett "navigatorcentra", dit alla kan komma och få stöd mot arbete/studier, en plats representerad av flera aktörer; kommun, Arbetsförmedling, skola*
- *Det måste finna någon i kommunen som har det övergripande ansvaret för att ge våra ungdomar en möjlighet att skaffa sig livserfarenhet genom att praktisera och få känna på arbetslivet redan under grundskolan. En praktiksamordnare som knyter kontakter med arbetslivet och har ett system för samordning när det praktik och utbildning.*

- *Samverkan med AF, BUP. Även samverkan mellan kommuner och kanske föreläsningar om vikten av att börja arbeta tidigt och vad som kan göras från aktörer som lyckats bra. Goda exempel är alltid bra.*
- *Samarbete*
- *En gemensam databas i länet är otroligt viktig med tanke på rörligheten bland gymnasisterna. Mer resurser för uppsökande verksamhet speciellt avseende unga, som faller inom särskolan. Konstant brist på praktikplatser.*
- *En så stor kommun som Sthlm med många medaktörer har problem med att få rätt organisation för dessa ungdomar. Sthlm har en ny organisation från årsskiftet 2011*
- *Se fråga 18*
- *Uppdraget är inte tydligt uppifrån till kommunen! Uppdraget mellan AF och kommun måste tydliggöras från departementet.*
- *Arbetsförmedlingen - t ex avsaknad av lokal arbetsförmedling i kommunen: vi är hänvisade till Södertälje, vilket försvårar samarbetet till vissa delar (avstånd).*
- *Just nu i alla fall behöver vi mer stöd för att få alla att förstå att dessa ungdomar mellan 16-20 år som saknar grundskole - och gymnasiebetyg är en tickande bomb för kommunerna!*

Fråga 21. Har Du exempel på framgångsrikt arbete/metoder i någon kommun eller annan aktörs arbete med arbetslösa 16-24-åringar? Beskriv gärna:

Svarsvärden (10 svar)

- *Jag skrev om det tidigare, hög aktivitet för ungdomar med socialbidrag som är inskrivna på arbetsmarknadsenheten, tyvärr sjunker aktivitetsnivån när de kommer in i ungdomsgarantin på af till en knappt mätbar nivå.*
- *Arenan i Västerås*
- *Vi som arbetar på Ung På väg har hjälpt många ungdomar sedan starten hösten 2009.*
- *I Tyresö ser vi redan en minskning av ungdomsarbetslösheten efter att vi samordnat alla aktörer i Ung i Tyresö. Arbetslösheten har sjunkit mer procentuellt här än i angränsande kommuner och i länet och riket.*
- *Ekerö kommuns arbete med det förebyggande arbetet som sker redan under gymnasietiden. Kommunen är också i startgroparna med en ny enhet som uteslutande ska arbeta med gruppen 16- 24 år. Kommunen har sökt och fått medel från socialfonden för att utveckla arbetet/metoderna för att stödja gruppen.*
- *Metoden "Umbrella" som används för uppföljningsansvaret och "Solna-modellen" som används för arbetslösa ungdomar.*

- *Kompetensfonden i Stockholms stad*
- *Unga in, Fryshuset*
- *Inom kommunen i ett samverkansprojekt*
- *Jag tycker att vår kommun vid starten 2005 var mycket bra, men intresset har svalnat. Däremot vet jag att om vi fick mer fria händer skulle vår kommun klara detta galant eftersom vi är många med bra kunskaper och vilja men vi måste öppna upp mer och våga mer.*

Kommentarer (13 svar)

- *jessica.pihlgren@sigtuna.se ungdomscoach lena.winterbom@sigtuna.se rektor*
- *vuxvägledningen, tel 718 79 54*
- *www.arenanvasteras.se*
- *studie- och yrkesvägledare Monica Levin 0176-71158*
- *Ewa Eriksson 57829713 Arbetscentrum, Mikael Billefält 010-487 16 23 projektledare i Ung i Tyresö*
- *Jan Korell, 08-560 392 69*
- *Sofia Soc - Umbrella Roland Hagberg - Solna-modellen*
- *Jan Näsmark*
- *Se hemsida*
- *Åsa Eckhardt*
- *Mig*
- *Gunilla Wikholm Larsson tel 08-55 55 8065*
- *Ylva Östfeldt 08 570 481 54 Uppföljningsansvarig.*

22. Här finns plats för övriga kommentarer:

Svarsvärden (6 svar)

- *Ungdomsarbetslösheten är en ödesfråga för Sverige!*
- *<http://www.roden.se/Enheter/RSU/Toppmeny-IV/IV-uppfoljning/> kolla gärna in länken för mer info*
- *En fundering, avhoppare från nationella program kommer att vara obehöriga att få stöd via introduktionsprogrammen framöver, hur ska avhopparna hjälpas? Idag har vi möjlighet att ge de som hoppar av gymnasiet stöd via det individuella programmet och bli erbjudna praktik.*
- *Salems kommun tillsammans med Ekerö och Värmdö har just fått positivt från Socialfonden på sökt ESF-program kallat "Unga Aktiva". Utgångspunkten är att ökat samarbete mellan olika kommunala förvaltningar, arbetsförmedlingen, näringslivet och frivillig-organisationer ska leda till att ungdomar i åldersgruppen 16-24 i större omfattning kommer i studier och/eller arbete.*

- *Definition av ungdomsarbetslösheten, se USK.*
- *Jag har bara svarat för ungdomar mellan 16- 20 som ingår i uppföljningsansvaret. Vilket innebär att alla dessa saknar grundskole- och eller gymnasiebetyg.*

Bilaga 3 – Medverkande kommuner

19 kommuner deltog enkätundersökningen.

Botkyrka
Ekerö
Haninge
Huddinge
Järfälla
Nacka
Norrtälje
Nykvarn
Salem
Sigtuna
Sollentuna
Solna
Stockholm
Sundbyberg
Södertälje
Tyresö
Upplands Väsby
Upplands-Bro
Vallentuna

Källförteckning

Angelin, Anna, *Den dubbla vanmaktens logik. En studie om långvarig arbetslöshet och socialbidragstagande bland unga vuxna*. 2009, Lunds Universitet

Bäckman O, Nilsson A., 2007, *Ung och utanför – vad innebär det på lång sikt? Arbetsmarknadsanknytning för stockholmare födda på 1950-, 1960- och 1970-talen*

<http://www.arbetsformedlingen.se>

<http://www.ekonomifakta.se>

<http://www.ekonomifakta.se>

<http://www.esf.se>

<http://www.scb.se>

<http://www.seeab.se>

<http://www.skolverket.se>

<http://www.skolverket.se>

Nordiska länders insatser mot ungdomsarbetslöshet - kartläggning och analys, Nordiska Ministerrådet, 2010:570

Olika villkor - Om levnadsförhållanden, risker och kommunala kostnader för barn och unga, Socialstyrelsen, 2010

Olofsson, Jonas, *Ungdomars övergång från skola till arbetsliv: aktuella utmaningar och lokala erfarenheter*, 2010

Prop. 2008/09:199 *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan*.

Regleringsbrev för budgetåret 2011 avseende Statens skolverk

Se mig! - om ungdomsarbetslöshet i Gävleborg, rapport 2007:2 Länsstyrelsen i Gävleborgs Län

Skollagen, 1 kap. 18§, 2005

Skolverket, SIRIS

Social rapport 2010, Socialstyrelsen

Unga om varken arbetar eller studerar, 2011:1, Temagruppen unga i arbetslivet, Ungdomsstyrelsen

Westrup U., 2002, *Gränsöverskridande styrning. Om krav på ekonomisk styrning i social verksamhet inriktad mot barn och ungdomar*. Lunds universitet: Företagsekonomiska institutionen

Vägarna in. Ungdomsstyrelsen; 2009

Länsstyrelsens rapportserie

Utkomna rapporter under 2011

1. Nya bostäder i Stockholms skärgård – aktuella bostadsprojekt 2011, avdelningen för social utveckling
2. Klimatförändringar och Mälaren ur ett vatten- och naturmiljöperspektiv, avdelningen för samhällsskydd och beredskap
3. På rätt väg? – Regional strategi för jämställdhet i Stockholms län 2008-2013, avdelningen för tillväxt
4. Tillsyn av bostadsstiftelser – granskning av 41 bostadsstiftelser 2010-2011, avdelningen för rättsliga frågor
5. Landsbygden i Stockholms län – en sammanställning i siffror, avdelningen för landsbygd
6. Skyddat boende för våldsutsatta personer – delrapport av en nationell kartläggning, avdelningen för social utveckling
7. SOL-projektet – resultat och effekter – en översikt, avdelningen för tillväxt
8. Länsstyrelsens medverkan i rullande översiktsplanering, avdelningen för planfrågor.
9. Riktlinjer för bostadsförsörjning med koppling till rullande översiktsplanering, avdelningen för planfrågor.
10. En dörr in – flera vägar ut – en studie av ungdomsarbetslösheten i Stockholmsregionen, avdelningen för tillväxt.

Kontakt

Avdelningen för tillväxt,
Länsstyrelsen i Stockholms län,
tfn 08-785 50 65
Rapporten finns endast som pdf på vår
webbplats: www.lansstyrelsen.se/stockholm
ISBN 978-91-7281-420-2

Adress

Länsstyrelsen i Stockholms län
Hantverkargatan 29
Box 22 067
104 22 Stockholm
Tel: 08-785 40 00 (vx)